

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:1

Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall. I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkoordningen som gäller beslutsförhet i domkapitlet i ärenden som rör obehörighet, beslutsprövning och överklagande.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över KsSkr 2025:4 i Ln 2025:1y, *bilaga 2*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över KsSkr 2025:4, avsnitt 1, i Kn 2025:1y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Ärendet och dess beredning

Frågan om beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall aktualiserades när kyrkomötet beslutade 2015, i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:17,

att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna, samt att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutsfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga (KmSkr 2015:5).

Frågan om beslutsförhet behandlades av en utredning med uppdrag att överväga fler förfaranderegler för domkapitlet (KS 2020-1620). I promemorian *Handläggningsregler i domkapitlet m.m.* presenterade utredningen förslag till bestämmelser om handläggningen, bland annat om beslutsförhet i domkapitlet när ordföranden och vice ordföranden har förhinder. Promemorian remitterades 2022.

Kyrkostyrelsen föreslog i sin skrivelse till kyrkomötet 2023, *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* (KsSkr 2023:4), bland annat att den ledamot som är eller har varit ordinarie domare (nedan kallad domarledamoten) eller dennes ersättare skulle tjänstgöra som domkapitlets ordförande i vissa typer av ärenden när både ordföranden (biskopen) och vice ordföranden (domprosten) har förhinder. Läronämnden yttrade sig över kyrkostyrelsens skrivelse och såg inga läromässiga hinder i förslagen, men ville betona vikten av att prästerlig ersättare för biskop och domprost är närvarande när domarledamoten inträder som ordförande (Ln 2023:27). Kyrkomötet beslutade om en sådan ändring av kyrkoordningen. Vidare beslutades att uppdra åt kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att när domarledamoten är ordförande i domkapitlet på grund av förhinder för både biskop och domprost, ska den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande (TU 2023:1, KmSkr 2023:9).

Mot denna bakgrund togs promemorian *Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall* fram under 2024 med efterfrågade förslag till ändringar av kyrkoordningen. Förslagen har fått ett brett stöd av remissinstanserna.

Gällande reglering

Domkapitlets sammansättning framgår av 9 kap. 1–2 c §§ kyrkoordningen. Domkapitlet ska bestå av

1. biskopen, som är ordförande,
2. domprosten som är vice ordförande,
3. en ledamot som är anställd som präst eller diakon i stiftet eller i någon av dess församlingar eller pastorat,
4. en domarledamot, och
5. tre övriga ledamöter.

För biskopen och domprosten utses en gemensam ersättare som ska vara präst. För den ledamot som är präst eller diakon utses en ersättare som är präst eller diakon.

För att domkapitlet ska vara beslutsfört måste ordföranden eller vice ordföranden vara närvarande enligt 9 kap. 5 § första stycket kyrkoordningen. Enligt 9 kap. 2 b § kyrkoordningen gäller i Uppsala stift att ärkebiskopen är ordförande i domkapitlet, biskopen i Uppsala stift första vice ordförande och domprosten andre vice ordförande.

När domkapitlet hanterar sina domstolsliknande uppgifter måste domarledamoten vara närvarande. Det gäller obehörighetsärenden, ärenden om beslutsprövning och överklaganden. Domarledamoten har rösträtt endast vid handläggningen av dessa ärenden, men har rätt att delta i domkapitlets överläggningar i alla ärenden.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden kan domkapitlet ändå vara beslutsfört, genom att domarledamoten eller dennes ersättare tjänstgör som ordförande med stöd av 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen föreslår en ändring av 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen. För att domkapitlet ska vara beslutsfört föreslås att den präst som är biskopens (ordförandens) och domprostens (vice ordförandens) ersättare i domkapitlet ska vara närvarande i de fall både biskopen och domprosten har förhinder. I dessa fall träder domarledamoten eller dennes ersättare in som ordförande enligt nuvarande ordning. Syftet är att säkerställa att det finns teologisk kompetens i domkapitlet, även i sådana fall.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Tillsyns- och uppdragsutskottet ansluter sig till de av kyrkostyrelsen anförda skälen avseende det förslag till ändringar i 9 kap. 5 § kyrkoordningen som kyrkostyrelsen föreslagit i skrivelsen 2025:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1.

Uppsala den 1 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för eget yrkande om avslag till förslaget till ändringar i kyrkoordningen i Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Beslutsförhet i domkapitlen i vissa fall.

Jonatan Hanson

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 9 kap. 5 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

5 §

Domkapitlet är beslutsfört när minst sex eller, om samtliga är ense om beslutet, minst fem ledamöter eller tjänstgörande ersättare är närvarande. Ordföranden eller vice ordföranden måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§, 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§ och 58 kap. – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare som tjänstgörande ordförande.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§, 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§ och 58 kap. – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare som tjänstgörande ordförande. *Den präst som är ordförandens och vice ordförandens gemensamma ersättare måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.*

Den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare ska alltid vara beslutande vid handläggningen av de ärenden som anges i andra stycket.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2026.

Ändringar i kyrkoordningen avseende biskops ersättare

Läronämndens yttrande över KsSkr 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen

I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkoordningens 9 kap. 5 § andra stycket som fastslår att den präst som är biskopens (ordförandens) och domprostens (vice ordförandens) ersättare i domkapitlet ska vara närvarande i de fall både biskopen och domprosten har förhinder. Läronämnden bejakar den föreslagna ändringen. "Evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete" (Den augsburgska bekännelsen, artikel V) ska vara företrädd i domkapitlet.

Skrivelsen föreslår att en präst eller diakon ska vara biskopens ersättare som ledamot i den tillsättningsnämnd som utser en domprost. Läronämnden anser att biskopens ersättare i tillsättningsnämnden ska vara prästvigd. Läronämndens bedömning är att en ordning med präst som ersättare säkerställer närvaron av "evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete".

Uppsala den 28 augusti 2025

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Ulrica Fritzson, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Teresia Boström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2025:1y

Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt ett: Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall.

I denna del av skrivelsen föreslår kyrkostyrelsen ett tillägg i bestämmelsen om beslutsförhet i domkapitlet i 9 kap. 5 § kyrkoordningen. Förslaget innebär att bestämmelsen kompletteras med ett krav på att den präst som är ersättare för biskopen (ordföranden) och domprosten (vice ordföranden) är närvarande när domarledamoten tjänstgör som ordföranden för att domkapitlet då ska vara beslutsfört. Syftet med förslaget är att säkerställa teologisk kompetens i domkapitlet. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot den av kyrkostyrelsen föreslagna ändringen i kyrkoordningen.

Uppsala den 29 augusti 2025

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Irja Claesson, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Margareta Andersson, Mattias Benke, Margareta Nisser-Larsson, Mats Törnered, Sten Janson och biskop Susanne Rappman.

**Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:2**

Ersättare för biskopen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2 Ersättare för biskopen. I skrivelsen föreslås att en biskop ska kunna tillförordnas av stiftsstyrelsen vid en längre tids vakans på befattningen som biskop, under förutsättning att stiftsstyrelsen och domkapitlet är överens om beslutet. Vidare föreslås att den diakon eller präst som är ledamot i domkapitlet ska vara biskopens ersättare som ledamot i den tillsättningsnämnd som utser en domprost.

Utskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens förslag när det gäller ersättare vid en längre tids vakans. Däremot anser utskottet i likhet med läronämnden att det alltid ska vara en präst som ersätter biskopen i tillsättningsnämnden. Utskottet föreslår i enlighet med det att kyrkomötet antar utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m.	3
Yttrande från läronämnden	3
Yttrande från kyrkorättsnämnden.....	3
Bakgrund	3
Ärendet och dess beredning	3
Gällande reglering.....	3
Vakans på befattningen som biskop	3
Biskopens ersättare i tillsättningsnämnden.....	4
Kyrkostyrelsens skrivelse	4
Tillförordnad biskop	4
Biskopens ersättare i tillsättningsnämnden.....	4
Utskottets överväganden	4
Bilaga 1 Utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen	6
Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	8
Bilaga 3 Läronämndens yttrande 2025:1y.....	10
Bilaga 4 Kyrkorättsnämndens yttrande 2025:2y	11
Bilaga 5 Kyrkorättsnämndens yttrande 2025:36y.....	13

Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Ersättare för biskopen

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen *bilaga 2*.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över KsSkr 2025:4 i Ln 2025:1y, *bilaga 3*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över KsSkr 2025:4, avsnitt 2, i Kn 2025:2y, *bilaga 4* och över utskottets förslag till ändring kyrkoordningen i Kn 2025:36y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Ärendet och dess beredning

Under början på 2020-talet diskuterades biskopens uppdrag och ställning utifrån vissa händelser och beslut från Svenska kyrkans överklagandenämnd (ÖN 2021/1) och Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (AN 2022/1). Ansvarsnämnden för biskopar tog även upp några frågeställningar som berörde biskopen i sin verksamhetsberättelse för 2021. Med anledning av verksamhetsberättelsen uppdrog 2022 års kyrkomöte till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser rörande biskopens uppdrag med koppling till detta (TU 2022:13, KmSkr 2022:7). Kyrkomötet uppdrog även till kyrkostyrelsen att dels göra en översyn av påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop (motion 2022:29, TU 2022:4, KmSkr 2022:3), dels återkomma till kyrkomötet med förslag till en reglering i kyrkoordningen om vem som ska vara ersättare i tillsättningsnämnden för domprost (motion 2022:59, TU 2022:9, KmSkr 2022:4).

Mot denna bakgrund lät kyrkostyrelsen utreda ett antal frågor om biskopens anställning, behörighet med mera. Utredningen resulterade i promemorian *Vissa frågor om biskopens anställning, behörighet m.m.* som innehöll ett antal förslag till kyrkoordningsändringar. Promemorian remitterades i december 2024. Mot bakgrund av bland annat remissutfallet beslutade kyrkostyrelsen att gå vidare med två av promemorians förslag till ändringar i kyrkoordningen i skrivelsen KsSkr 2025:4.

Gällande reglering

Vakans på befattningen som biskop

En befattning som biskop kan bara ha en ordinarie innehavare. Enligt 8 kap. 5 § kyrkoordningen gäller att när biskopen är förhindrad att utöva sin tjänst eller när biskopstjänsten är ledig får domkapitlet besluta om vem som ska fullgöra biskopens uppgifter, såvida detta inte är särskilt reglerat i kyrkoordningen. I Uppsala stift gäller

detta när båda biskoparna är förhindrade. Dessutom klargörs att uppgiften att viga präster och diakoner bara får ges åt en annan biskop.

För några av stiftsbiskopens uppgifter finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om vad som gäller när biskopen har förhinder. Dessa tillämpas alltså vid en vakans; exempelvis föreskrivs att vice ordföranden kan träda in i uppdraget som ordförande i biskopens ställe i vissa fall. Det finns också andra bestämmelser där det finns viss reglering av hur biskopen kan ersättas i särskilda situationer, exempelvis att biskopen kan uppdra åt domprost eller kontraktsprost att visitera församlingar (8 kap. 2 § kyrkoordningen). Slutligen finns ett antal bestämmelser som rör biskopens uppgifter där det inte finns någon reglering som avser ersättare för biskopen.

En biskop ska utses genom ett val i stiftet. Valet ska föregås av ett nomineringsval. I regel väljs en ny biskop när stiftsbiskopen går i pension. Någon längre vakans behöver då inte uppstå. Det kan dock hända att en biskop av oförutsedda skäl hastigt lämnar sin befattning. I sådana fall kan processen med biskopsval innebära att det tar tid innan en ny biskop kan väljas. Enligt gällande reglering finns det oklarheter kring hur vissa av biskopens uppgifter hanteras vid en längre tids vakans. Endast den som är behörig att utöva uppdraget som biskop enligt bestämmelserna i 30 kap. kyrkoordningen får vara anställd som biskop (34 kap. 8 § kyrkoordningen).

Biskopens ersättare i tillsättningsnämnden

En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd där biskopen är ordförande (34 kap. 12 § kyrkoordningen). Det finns ingen reglering som avser en ersättare för biskopen i tillsättningsnämnden.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Tillförordnad biskop

Kyrkostyrelsen föreslår att vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, i samråd med domkapitlet, som stiftets biskop tillförordna någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop. I Uppsala stift ska detta gälla först vid en längre vakans på båda befattningarna som biskop.

Biskopens ersättare i tillsättningsnämnden

Kyrkostyrelsen föreslår att den präst eller diakon som är vald till ledamot i domkapitlet ska vara ersättare för biskopen som ledamot i tillsättningsnämnden.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Utskottet ansluter sig till vad kyrkostyrelsen har lagt fram i sin skrivelse om förslag till ändringar i 8 kap. 5 § kyrkoordningen om att tillförordna en biskop vid en längre vakans för biskopen i stiftet. Utskottet ansluter sig inte till förslaget som avser 34 kap. 12 § kyrkoordningen om biskopens ersättare som ledamot i den tillsättningsnämnd som utser en domprost. Kyrkostyrelsens förslag innebär att en präst eller diakon ska vara biskopens ersättare som ledamot.

Läronämnden har yttrat sig över förslaget i Ln 2025:1y och har anfört att biskopens ersättare i tillsättningsnämnden ska vara prästvigd. Läronämndens bedömning är att en ordning med präst som ersättare säkerställer närvaron av ”evangelieförkunnelsens

och sakramentsförvaltningens ämbete”. Läronämnden har inte närmare angett hur denna ordning bör se ut.

Utskottet ansluter sig till det läronämnden anfört om en ordning med präst som ersättare. Utskottet ser olika alternativ till en sådan ordning. Ett alternativ är att den präst som är biskopens och domprostens gemensamma ersättare i domkapitlet kan vara biskopens ersättare som ledamot även i tillsättningsnämnden. Ett annat alternativ är att den präst som är ledamot eller ersättare i domkapitlet enligt 9 kap. 1 § 3 kyrkoordningen kan vara ersättare för biskopen i dessa fall.

Med hänsyn till att det skulle kunna uppkomma förhinder för den präst som ska gå in som ersättare för biskopen, exempelvis genom jäv, ser utskottet en fördel med två alternativa ersättare. Utskottet föreslår därför att biskopens och domprostens gemensamma ersättare i domkapitlet i första hand ska vara ersättare för biskopen som ledamot även i tillsättningsnämnden. Om den prästen har förhinder, ska i andra hand den präst som är ledamot eller ersättare i domkapitlet kunna träda in som ersättare i tillsättningsnämnden. En sådan ordning innebär att biskopens ersättare är prästvigd och att det dessutom finns ytterligare ett alternativ till ersättare, om det skulle behövas. Utskottet föreslår därför en sådan ändring i 34 kap. 12 § kyrkoordningen. Utskottet föreslår att bestämmelsen införs i ett nytt fjärde stycke, för att det tredje stycket inte ska bli alltför långt.

Kyrkorättsnämnden har i sitt yttrande Kn 2025:2y föreslagit förtydliganden avseende Uppsala stift. Utskottet ansluter sig till vad nämnden anfört och föreslår en lydelse i enlighet med detta. Kyrkorättsnämnden har i sitt yttrande Kn 2025:36y angett att nämnden inte har något att erinra mot de av utskottet föreslagna ändringarna i kyrkoordningen, utifrån sitt granskningsuppdrag.

Uppsala den 2 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 8 kap. 5 § och 34 kap. 12 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

5 §

När biskopen är förhindrad att utöva sin tjänst eller när biskopstjänsten är ledig får domkapitlet besluta om vem som ska fullgöra biskopens uppgifter, såvida detta inte är särskilt reglerat i kyrkoordningen.

I Uppsala stift ska dock vad som sägs i första stycket gälla först när båda biskoparna är förhindrade.

Uppgiften att viga präster och diakoner får bara ges åt en annan biskop.

Vid förhinder för biskopen får domkapitlet besluta om vem som ska fullgöra biskopens uppgifter, såvida detta inte är särskilt reglerat i kyrkoordningen. Dessamma gäller när befattningen som biskop är vakant.

Vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, i samråd med domkapitlet, som stiftets biskop tillförordna någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop.

I Uppsala stift ska dock vad som sägs i första *och andra* stycket gälla först när båda biskoparna är förhindrade *respektive vid en längre vakans på båda befattningarna som biskop.*

34 kap.

12 §

En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimisstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. *För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.*

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande, *förutom i Uppsala stift.*

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimisstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden.

För de valda ledamöterna utses lika många ersättare. Ersättare för biskopen som ledamot är den präst som är biskopens och domprostens gemensamma ersättare i domkapitlet. Vid förhinder för denne inträder i stället den präst som är ledamot eller ersättare i domkapitlet som biskopens ersättare. I Uppsala stift är den biskop som inte är ordinarie ordförande ersättare både som ledamot och ordförande.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om beslutsförhet,
- 4 kap. 15 a § om deltagande på distans,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Beslut om deltagande på distans enligt 4 kap. 15 a § fattas av stiftsfullmäktige.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2026.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 8 kap. 5 § och 34 kap. 12 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

5 §

När biskopen är förhindrad att utöva sin tjänst eller när biskopstjänsten är ledig får domkapitlet besluta om vem som ska fullgöra biskopens uppgifter, såvida detta inte är särskilt reglerat i kyrkoordningen.

I Uppsala stift ska dock vad som sägs i första stycket gälla först när båda biskoparna är förhindrade.

Uppgiften att viga präster och diakoner får bara ges åt en annan biskop.

Vid förhinder för biskopen får domkapitlet besluta om vem som ska fullgöra biskopens uppgifter, såvida detta inte är särskilt reglerat i kyrkoordningen. Dessamma gäller när befattningen som biskop är vakant.

Vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, i samråd med domkapitlet, som stiftets biskop tillförordna någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop.

I Uppsala stift ska dock vad som sägs i första *och andra* stycket gälla först när båda biskoparna är förhindrade *respektive vid en längre vakans på båda befattningarna som biskop.*

34 kap.

12 §

En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimsstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. *Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.*

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimsstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. För *de valda* ledamöterna utses lika många ersättare. *Ersättare för biskopen som ledamot är den präst eller diakon som är ledamot i domkapitlet. I Uppsala stift är den biskop som inte är*

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om beslutsförhet,
- 4 kap. 15 a § om deltagande på distans,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Beslut om deltagande på distans enligt 4 kap. 15 a § fattas av stiftsfullmäktige.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2026.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2025:1y

Ändringar i kyrkoordningen avseende biskops ersättare

Läronämndens yttrande över KsSkr 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen

I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkoordningens 9 kap. 5 § andra stycket som fastslår att den präst som är biskopens (ordförandens) och domprostens (vice ordförandens) ersättare i domkapitlet ska vara närvarande i de fall både biskopen och domprosten har förhinder. Läronämnden bejakar den föreslagna ändringen. "Evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete" (Den augsburgska bekännelsen, artikel V) ska vara företrädd i domkapitlet.

Skrivelsen föreslår att en präst eller diakon ska vara biskopens ersättare som ledamot i den tillsättningsnämnd som utser en domprost. Läronämnden anser att biskopens ersättare i tillsättningsnämnden ska vara prästvigd. Läronämndens bedömning är att en ordning med präst som ersättare säkerställer närvaron av "evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete".

Uppsala den 28 augusti 2025

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Ulrica Fritzson, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Teresia Boström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Ersättare för biskopen

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt två: Ersättare för biskopen.

I denna del av skrivelsen föreslår kyrkostyrelsen ändringar i 8 kap. 5 § och 34 kap. 12 § kyrkoordningen. Det ena förslaget till ändring i 8 kap. 5 § kyrkoordningen gäller att vid en längre tids vakans på befattningen som biskop ska en biskop kunna tillförordnas av stiftsstyrelsen under förutsättning att stiftsstyrelsen och domkapitlet är överens om beslutet. Förslaget till ändring i 34 kap. 12 § kyrkoordningen innebär att den präst eller diakon som är ledamot i domkapitlet ska vara biskopens ersättare som ledamot i den tillsättningsnämnd som utser en domprost. Det senare förslaget till ändring i kyrkoordningen följer av ett uppdrag till kyrkostyrelsen från 2022 års kyrkomöte. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

Kyrkorättsnämnden, som i och för sig inte har något att erinra mot de föreslagna ändringarna i 8 kap. 5 § kyrkoordningen, konstaterar att bestämmelsens tredje stycke rörande Uppsala stift, för den händelse det uppstår en längre vakans på båda befattningarna som biskop, inte löser frågan om ersättare för ärkebiskopen. Vad gäller förslaget till ändring i 34 kap. 12 § kyrkoordningen, såvitt avser ersättare för biskopen i tillsättningsnämnden i Uppsala stift, anser kyrkorättsnämnden att den föreslagna skrivningen *även som ordförande* är otydlig vad gäller omfattningen av den ersättarens uppdrag. Kyrkorättsnämnden föreslår därför att 34 kap. 12 § kyrkoordningen ges följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 kap.

12 §

En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande, *förutom i Uppsala stift.*

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska

interimsstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

interimsstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. För *de valda* ledamöterna utses lika många ersättare. *Ersättare* för biskopen som ledamot *är den präst eller diakon som är ledamot i domkapitlet. I Uppsala stift är den biskop som inte är ordinarie ordförande ersättare både som ledamot och ordförande.*

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om beslutsförhet,
- 4 kap. 15 a § om deltagande på distans,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Beslut om deltagande på distans enligt 4 kap. 15 a § fattas av stiftsfullmäktige.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2026.

Uppsala den 29 augusti 2025

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Irja Claesson, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Margareta Andersson, Mattias Benke, Margareta Nisser-Larsson, Mats Törnered, Sten Janson och biskop Susanne Rappman.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2025:36y

Ersättare för biskopen

Tillsyns- och uppdragsutskottet har begärt kyrkorättsnämndens yttrande över utskottets justerade förslag till ändring i 34 kap. 12 § kyrkoordningen, som kyrkostyrelsen lagt fram i sin skrivelse 2025:4 *Ändringar i kyrkoordningen*, avsnitt två och som kyrkorättsnämnden yttrat sig över i Kn 2025:2y.

Utskottet föreslår, till skillnad från kyrkostyrelsens tidigare förslag, att 34 kap. 12 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag

34 kap.

12 §

En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande. Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimisstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. *Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.*

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande, *förutom i Uppsala stift.* Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimisstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden.

För de valda ledamöterna utses lika många ersättare. Ersättare för biskopen som ledamot är den präst som är biskopens och domprostens gemensamma ersättare i domkapitlet. Vid förhinder för denne inträder i stället den präst som är ledamot eller ersättare i domkapitlet som biskopens ersättare. I Uppsala stift är den biskop som inte är ordinarie ordförande ersättare både som ledamot och ordförande.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättnings tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om beslutsföret,
- 4 kap. 15 a § om deltagande på distans,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Beslut om deltagande på distans enligt 4 kap. 15 a § fattas av stiftsfullmäktige.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2026.

Kyrkorättsnämnden har tagit del av tillsyns- och uppdragsutskottets förslag. Kyrkorättsnämnden konstaterar att utskottet anslutit sig till nämndens förslag i yttrande Kn 2025: 2y om förtydliganden avseende Uppsala stift. Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de av utskottet föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 1 oktober 2025

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Irja Claesson, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Margareta Andersson, Mattias Benke, Margareta Nisser-Larsson, Mats Törnered, Sten Janson och biskop Susanne Rappman.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:3

Värna samvetsfriheten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet motion 2025:5 Värna samvetsfriheten. I motionen föreslås att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att skärpa bestämmelserna för anställdas rätt till samvetsfrihet i enlighet med motivtexten. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska avslå motionen, främst mot bakgrund av att det inte finns några sådana bestämmelser som beskrivs i motionen och det heller inte vore önskvärt att införa sådana.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:5.

Motionens förslag

Motion 2025:5 av Petter Nilsson m.fl., Värna samvetsfriheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skärpa bestämmelserna för anställdas rätt till samvetsfrihet i enighet med motivtexten.

Bakgrund

Samvetsfrihet

Utgångspunkten inom svensk arbetsrätt är att anställningsrätten är fri och att arbetsgivare har arbetsledningsrätt. Det finns dock begränsningar som följer av lag och kollektivavtal. Exempel på en sådan lag är diskrimineringslagen (2008:567). Diskrimineringslagen har som ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Anställningar i Svenska kyrkan regleras också i kyrkoordningen.

Även den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (även kallad Europakonventionen) gäller som lag i Sverige och kan ha betydelse för hur regelverket tolkas och tillämpas. I artikel 9 i Europakonventionen stadgas följande.

Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar enligt bestämmelsen frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

Artikeln anger vidare att friheten att utöva sin religion eller tro får endast underkastas sådana begränsningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten, till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Europadomstolen ska säkerställa att de förpliktelser som följer av Europakonventionen fullgörs av ett medlemsland, även om det främst är medlemsländerna själva som ska säkerställa efterlevnaden. EU har antagit Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna som i stora delar liknar Europakonventionen. Artikel 10 i EU:s stadga avser rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Europadomstolen har i ett antal rättsfall avgjort frågor om religionsfriheten i artikel 9 Europakonventionen exempelvis i målet *Eweida and Others v. the United Kingdom* (38320/10, 59842/10, 36516/10, 51671/10 och 36516/10) meddelat den 27 maj 2013. I målet avgjordes fyra olika fall. Ett av fallen gällde om en kristen flygvärdinnas religionsfrihet inskränktes på ett otillåtet sätt när flygbolaget förbjöd henne att använda halsband med kors, med hänsyn till uniformsreglementet för flygvärdinnor. Europadomstolen ansåg det legitimt att kräva att de anställda skulle ha vissa kläder för att kommunicera bolagets varumärke och framtoning. Med beaktande av att bolaget tillät andra religiösa symboler samt att det senare justerade uniformsreglementet och tillät synliga religiösa smycken ansåg domstolen att flygvärdinnans religionsfrihet hade inskränkts.

I det andra fallet var det frågan om en sjuksköterskas religionsfrihet inskränkts på ett otillåtet sätt när hon under arbetstid på sjukhuset förbjöds bära ett halsband med ett kors, med hänsyn till risken för bland annat patientsäkerheten till exempel om en patient skulle rycka eller dra i det. Sjuksköterskans rätt att manifesteras sin religion ansågs väga tungt, liksom det motstående intresset av patientsäkerhet. Europadomstolen fann att de begränsningar som skett i hennes religionsfrihet var sådana som var nödvändiga i en demokratisk stat och att sjuksköterskans religionsfrihet inte hade inskränkts på ett otillåtet sätt.

Äktenskapsbalken

Vid vigsel gäller den ordning som gäller inom ett trossamfund, om vigseln förrättas av en präst eller någon annan befattningshavare i samfundet enligt 4 kap. 6 § äktenskapsbalken. En behörig vigselförrättare inom ett trossamfund är inte skyldig att förrätta vigsel enligt 4 kap. 3 § tredje stycket äktenskapsbalken.

Utredning om krav vid nyanställning av präst

I motionen nämns en rapport som hanterats av kyrkostyrelsen om den rättsliga möjligheten att ställa krav på nyanställda präster vad gäller vigsel av samkönade par. Slutsatserna i den utredning som kyrkostyrelsen låtit ta fram finns beskrivna i tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2025:11.

I kyrkoordningen finns det ingen specifik bestämmelse om anställdas rätt till samvetsfrihet. Enligt allmänna arbetsrättsliga principer är en anställd i regel skyldig att fullgöra de arbetsuppgifter han eller hon blir anvisad. I vissa fall har det hänvisats till samvetsklausuler, väjningsrätt eller liknande. I dessa fall avses, som det får förstås, en grund för att anställda inte ska behöva fullgöra vissa arbetsuppgifter som strider mot den egna övertygelsen. Ett sådant exempel finns i ett utskottsuttalande från 1958 års kyrkomöte med anledning av den lagändring som gav kvinnor behörighet till prästtjänst (se t.ex. prop. 1981/82:93).

I kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2006:16) om ordning för välsignelse över registrerat partnerskap finns i 2 § tredje stycket angivet att "[f]ör den som anser att det strider mot hans eller hennes personliga övertygelse föreligger ingen skyldighet att medverka i genomförandet av gudstjänsten". Möjligheten att ingå partnerskap upphävdes 2009 när könsneutrala äktenskap infördes.

Tidigare behandling i kyrkomötet

I motionen tas inställning till vigsel av samkönade upp. Det är en fråga som behandlats av kyrkomötet flera gånger ur olika perspektiv. Här redogörs för några exempel.

Mot bakgrund av införandet av könsneutrala äktenskap i äktenskapsbalken beslutade 2009 års kyrkomöte om ändringar i kyrkoordningen och i anvisningarna till kyrkohandbokens ordning för vigselgudstjänst, så att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning (KsSkr 2009:6, G 2009:2, KmSkr 2009:1). När denna ändring föreslogs uttalade kyrkostyrelsen bland annat följande (KsSkr 2009:6 s. 32).

Det råder enighet inom Kyrkostyrelsen i frågan om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön. Detta följer av att Svenska kyrkan bejakar att det inom kyrkan kan rymmas olika syn på äktenskapet. Frågan om hur man ser på vigsel med par av samma kön ska inte heller ha betydelse vid exempelvis prövning av prästkandidat eller anställning av präst, musiker, kyrkvaktmästare eller annan personal i kyrkans tjänst.

Kyrkostyrelsen hänvisade även till 17 kap. 2 § kyrkoordningen om att den som tillhör Svenska kyrkan har rätt att få del av de kyrkliga handlingarna dop, bikt, konfirmation, vigsel och begravning i sin församling i enlighet med vad som anges i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen uttalade att det innebär en skyldighet för församlingen, och då närmast för kyrkoherden, att se till att det finns en tjänstgörande präst så att de som tillhör församlingen kan få del av de kyrkliga handlingarna.

Gudstjänstutskottet uttalade i betänkandet (G 2009:2) bland annat följande.

Kyrkan har uppdraget att välkomna också par av samma kön till vigsel, men den enskilda prästen kan säga ja eller nej till att leda en sådan gudstjänst. I förvaltandet av uppdraget att viga finns utrymme för en personlig bedömning av den enskilda situationen. Det är därför inte relevant att tala om väjningsrätt.

Tillsyns och uppdragsutskottet behandlade vid 2015 års kyrkomöte ett motionsförslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att i antagningen av prästkandidater och vigningar av präster skulle ta bort "den samvetsklausul som i dag finns för dem som inte vill viga samkönade par" (TU 2015:4). Utskottet föreslog avslag på motionen, bland annat eftersom utskottet delade Läronämndens mening i yttrandet

(Ln 2015:12y) att det var sakligt oriktigt att tala om en ”samvetsklausul”. Läronämnden yttrade bland annat följande.

Läronämnden konstaterar att 2009 års beslut innebar ett förtydligande av att kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen även fortsättningsvis ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna. Det är därför sakligt oriktigt att tala om en ”samvetsklausul”.

Utskottet uttalade även att bestämmelsen i 10 kap. 2 § andra stycket kan sägas vara en reglering av konstitutionell art som kyrkomötet själv har ålagt sig att följa. Ett direkt uppdrag till kyrkostyrelsen vid sidan av kyrkoordningen ansåg utskottet inte vara möjligt.

2016 års kyrkomöte behandlade en motion med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att lämna förslag till ändring i kyrkoordningen om att det skulle bli ett villkor för vigning till präst att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön (TU 2016:10). Tillsyns- och uppdragsutskottet hänvisade till att en enhällig läronämnd i sitt yttrande (Ln 2016:8y) avvisat ett sådant tillägg i bestämmelserna om villkor för prästvigning. Vidare framhöll utskottet att det är fråga om ett villkor av helt annat slag än de som finns sedan tidigare och som gäller det för kyrkan konstitutiva. Motionen avslogs.

Tillsyns och uppdragsutskottet behandlade under kyrkomötet 2017 i betänkandet (TU 2017:11) *Prästers väjningsrätt vid vigsel* en motion med förslaget att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att hos regeringen anhålla om att bestämmelsen i 4 kap. 3 § äktenskapsbalken om prästers väjningsrätt när det gäller vigsel utgår. Utskottet föreslog avslag på motionen och anförde att regleringen i äktenskapsbalken gäller gentemot det allmänna och reglerar inte vad som ska gälla inom ett trossamfund enligt interna regler, samt att det ur ekumenisk synvinkel inte var rimligt att Svenska kyrkan ensidigt skulle begära en lagändring som berör flera trossamfund. Utskottet framhöll vidare att det kan finnas olika skäl som medför att en präst avstår från att förrätta en vigsel, samt att en utredning om vissa åtgärder pågick (KmSkr 2016:15). Utskottet noterade också att Läronämnden i sitt yttrande (Ln 2017:4y) understryker att ordet ”väjningsrätt” inte bör användas i det aktuella sammanhanget. Läronämnden hänvisade även till sitt tidigare yttrande (Ln 2016:8y).

Även kyrkomötet 2022 behandlade motioner om vigsel av samkönade par i förhållande till prästvigning (2022:71) och obehörighet (2022:83). Tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2022:10) hänvisade bland annat till läronämndens yttrande (Ln 2022:13y). I läronämndens yttrande framhölls bland annat biskopens vigningsansvar, i vilket det ligger att göra en helhetsbedömning av kandidatens lämplighet, och att det strider mot kyrkans ordning att för vigning införa villkor av icke-konstitutiv karaktär som begränsar detta vigningsansvar. I sitt yttrande 2022:13y uttalade läronämnden även följande.

Svenska kyrkan har en ordning som innebär att kyrkoherden har ansvaret för att samkönade par kan viga inom församlingen eller pastoratet. Detta innebär att arbetet måste organiseras så att inget par ställs i situationen att de möts av en präst som nekar att viga med motiveringen att paret är av samma kön.

Motionens förslag skulle innebära en avsevärd förändring av konkretionsnivån i regleringen av domkapitlets tillsyn över vinningstjänsten. Vid en förändring av denna art ska beaktas vad läronämnden tidigare anfört i Ln 2008:7y: Domkapitlet har att oväldigt utöva sin tillsynsuppgift och redovisar sin tillsyn genom fattade beslut. En särskild kontroll

av hur en specifik tillsynsuppgift utförs skulle innebära en förändring av det ansvar som i vår kyrkotradition ålagts biskop och domkapitel.

TU 2025:3

Kyrkomötet 2023 behandlade två motioner som rörde frågor kring vigsel för par av samma kön. Tillsyns- och uppdragsutskottet föreslog avslag på motionerna (TU 2023:5). I läronämndens yttrande om motionerna (Ln 2023:3y) hänvisade nämnden till en viktig evangelisk-luthersk princip ur Den augsburgska bekännelsen, artikel VII. att "[...] för kyrkans sanna enhet är det nog att vara ense i fråga om evangelii lära och förvaltningen av sakramenten [...]". Vidare påminde nämnden bland annat om att Svenska kyrkan är en trosgemenskap och inte en åsiktsgemenskap.

Kyrkostyrelsens bestämmelser

Kyrkomötet har i några fall delegerat till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser inom ett visst område. Enligt 10 kap. 2 § andra stycket i kyrkoordningen får kyrkostyrelsen besluta närmare bestämmelser när detta särskilt är angivet i kyrkoordningen. Det finns några bestämmelser som ger sådana mandat till kyrkostyrelsen i kyrkoordningen. Vidare framgår av 10 kap. 2 a § i samma kapitel att ändringar i kyrkoordningen, andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet och bestämmelser som beslutas av kyrkostyrelsen ska meddelas i Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

Biskopsmötets uttalande i mars 2022

Biskopsmötet gjorde den 3 mars 2022 ett uttalande rubricerat *Om vigselrätt, vigselplikt och vigningsansvar* som inleddes på följande sätt.

Frågan om prästers eventuella skyldighet att viga samkönade par har aktualiserats under några år. Det har rests krav på att ingen ska få vigas till präst som inte lovar att viga samkönade par. Biskopsmötet ser att denna fråga berör flera för Svenska kyrkan grundläggande principer och finner därför anledning att uttala sig.

Uttalandet är indelat i avsnitten Vigsel av samkönade par och frågan om diskriminering, Vigselrätt, Kyrkan och biskopens vigningsansvar, Antagning av prästkandidater samt Utblick. I avsnittet Vigsel av samkönade par och frågan om diskriminering hänvisar biskopsmötet bland annat till att kyrkostyrelsen senast 2019 framhöll att Svenska kyrkan har nolltolerans mot diskriminering, att diskriminering av samkönade par i samband med vigsel inte kunnat påvisas samt att det förebyggande arbetet är viktigt. Avsnittet Kyrkan och biskopens vigningsansvar avslutas som följer.

Vid flera tillfällen har läronämnden betonat att viningstjänsten är kyrkans och inte tillhör den enskilda prästen. Det innebär självklart att prästen förväntas att följa kyrkans ordning även när det gäller vigsel. Det innebär också att det är kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen som ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna; det är kyrkoherden som har att se till att de som efterfrågar och har rätt till vigsel också får en vigsel i församlingen i enlighet med kyrkans ordning (Ln 1997:3y samt Ln 2016:8y).

Biskopsmötets uttalande återfinns i sin helhet på webbsidan www.svenskakyrkan.se/uttalanden-fran-biskopsmotet

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:5.

Utskottet konstaterar att det inte finns några sådana bestämmelser som motsvarar förslaget i motion 2025:5 och att sådana bestämmelser inte heller vore önskvärda. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till den målbild som biskopsmötet har gett uttryck för, att alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön. Det är kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen som ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna. Mot denna bakgrund föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 2 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2025:5.

Ronnie Nilsson

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:4

Dataskyddsförordningen vid gudstjänst

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet motion 2025:8 Data-skyddsförordningen vid gudstjänst. I motionen föreslås att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att entydigt klargöra vad dataskyddsförordningen innebär avseende tillkännagivanden och tacksägelser för döpta, vigda och avlidna i samband med gudstjänst, så att församlingarna ges möjlighet till ett korrekt förfarande som sker med samma uttolkning som grund i hela Svenska kyrkan. Utskottet föreslår att motionen avslås, främst mot bakgrund av att det inte är önskvärt eller möjligt för kyrkostyrelsen att göra ett sådant klargörande som efterfrågas i motionen. Utskottet vill i stället särskilt lyfta fram betydelsen av stiftens roll att bistå församlingarna med råd, stöd och hjälp bland annat i rättsliga frågor.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:8.

Motionens förslag

Motion 2025:8 av Hanna Hesser Nordin och Suzanne Fredborg, Dataskyddsförordningen vid gudstjänst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att entydigt klargöra vad dataskyddsförordningen innebär avseende tillkännagivanden och tacksägelser för döpta, vigda och avlidna i samband med gudstjänst, så att församlingarna ges möjlighet till ett korrekt förfarande som sker med samma uttolkning som grund i hela Svenska kyrkan.

Bakgrund

Tacksägelser och tillkännagivanden

Själaringning får ske när någon som tillhörde Svenska kyrkan har avlidit. Efter dödsfallet ska tacksägelse ske i en församlings gudstjänst (24 kap. 6 § kyrkoordningen). Tacksägelsen och tillkännagivanden (eller pålysningar som de också kan kallas) är inte egna moment i *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I* från 2017. Tacksägelse och tillkännagivande är moment som kan inkluderas i förbönen eller före förbönen. Om det sker inkluderat i förbönen, är det i formen av bön (bön för döpta, konfirmerade

och vigda). Läggs dessa moment innan förbönen är det i form av tillkännagivande. Tacksägelse för avlidna är en tacksamhetsyttring för det liv som den avlidne levtt. Det finns lokala variationer mellan olika församlingar hur de väljer att göra. De beskrivs på följande sätt i anvisningens text (*Kyrkohandboken del I, Anvisningar – förbön*).

Bön för döpta, konfirmerade och dem som ska ingå eller har ingått äktenskap samt tacksägelse för avlidna i församlingen kan integreras som en del av Kyrkans förbön eller förekomma före Kyrkans förbön.

Dataskyddsförordningen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) är en EU-förordning som blev tillämplig i maj 2018. En EU-förordning gäller direkt som svensk lag.

Dataskyddsförordningen syftar till att skydda individens rättigheter genom att ge dem kontroll över hur deras personuppgifter samlas in, används och lagras. En personuppgift kan sägas vara all slags information som direkt eller indirekt kan knytas till en fysisk person som är i livet. Dataskyddsförordningen reglerar med andra ord inte personuppgifter tillhörande en avliden person.

Personuppgifter måste behandlas i enlighet med dataskyddsförordningen, vilket bland annat innebär att det måste finnas en *rättslig grund* för behandlingen enligt artikel 6. Uppgifter om religiös övertygelse och sexuell läggning är exempel på *känsliga personuppgifter*. Som huvudregel är känsliga personuppgifter förbjudna att behandla, om det inte finns ett särskilt *undantag* i förordningen enligt artikel 9.

Personuppgiftsansvarig definieras i artikel 4.7 dataskyddsförordningen som ”en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter.”

Ansaret för personuppgifter i Svenska kyrkan

Personuppgiftsansvarets fördelning inom Svenska kyrkan har varit föremål för utredning och olika former av reglering. Den rättsliga bedömning som har gjorts efter det cyberangrepp som inträffade i slutet av 2023 och påverkade många delar i Svenska kyrkan, innebär att den dominerande formen av personuppgiftsansvar inom Svenska kyrkan är ett gemensamt ansvar mellan den nationella nivån och de övriga delarna av trossamfundet.

Även med det gemensamma ansvaret följer att den som har huvudansvaret för behandlingen säkerställer att dataskyddsförordningen efterlevs för den delen av behandlingen. Församlingar, pastorat, stift och andra delar av Svenska kyrkan är således personuppgiftsansvariga för sina respektive personuppgiftsbehandlingar. Varje personuppgiftsansvarig behöver därför säkerställa att kraven i dataskyddsförordningen efterlevs, exempelvis att det finns en rättslig grund för varje behandling och ett tillämpligt undantag när känsliga personuppgifter behandlas. Ansvar för bedömningen går inte att överlåta till någon annan, eftersom det rör en skyldighet som följer direkt av lagstiftning. Skyldigheten är knuten till den som bestämmer över ändamål och medel för behandlingen.

Den personuppgiftsincident som följde av cyberangreppet bekräftade att ett så kallat inbördes arrangemang behövde upprättas för att reglera fördelningen av det gemensamma personuppgiftsansvaret inom trossamfundet (se bland annat KsSkr 2025:2, bilaga 1, s. 34). Mot denna bakgrund finns sedan januari 2025 ett inbördes

arrangemang för Svenska kyrkan. Arrangemanget regleras huvudsakligen genom *Villkor för datadelning inom Svenska kyrkan* (KS 2024-0741). Villkoren finns även publicerade på www.svenskakyrkan.se. De flesta organisatoriska delar har per september 2025 anslutit till villkoren.

Det inbördes arrangemanget pekar ut vilken organisatorisk del som har huvudansvaret för en gemensam personuppgiftsbehandling. Syftet med arrangemanget är att säkra ett gott skydd för den registrerade, förenkla för hur den registrerades personuppgifter behandlas inom Svenska kyrkan och för hur den registrerade kan utöva sina rättigheter.

Exempelvis ansvarar församlingen för att tillhandahålla dop enligt 2 kap. 1 § andra stycket kyrkoordningen. Församlingen har således det huvudsakliga ansvaret för processen för att administrera och genomföra ett dop medan kyrkostyrelsen har det huvudsakliga ansvaret för att tillhandahålla den digitala infrastrukturen som behövs i samband med administrationen av dopet (se vidare KS 2024-0741:6).

Det finns även sedan tidigare inbördes arrangemang specifikt för kyrkobokföringen och valet.

Ansvar för tillsyn enligt dataskyddsförordningen

I Sverige är det främst Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) och förvaltningsdomstolarna som prövar frågor som handlar om att säkerställa människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas vid behandling av personuppgifter. Hur dataskyddsförordningen tolkas är dock ytterst en fråga för EU-domstolen.

Stöd i dataskyddsfrågor

Frågan om ett gemensamt förhållningssätt i fråga om tacksägelse och tillkännagivanden lyfts med jämna mellanrum från församlingar och dataskyddsombud till den nationella nivån.

I dataskyddsfrågor finns en pågående samverkan mellan stiftet och den nationella nivån. Inom ramen för denna samverkan tillhandahålls olika typer av stödmaterial och information kring dataskydd på Svenska kyrkans gemensamma intranät, Kornet, med information, mallar och lästips kring hur dataskyddsarbetet kan integreras i den dagliga verksamheten. Materialet förvaltas av den nationella nivån, men har ursprungligen utarbetats av några stift i samverkan och baseras på exempel från församlingar. Det arrangeras även nationella nätverksträffar för församlingar där möjlighet ges att diskutera aktuella frågor och påverka innehållet på träffarna.

I stiftets tillsyn över församlingar och pastorat ingår råd, stöd och hjälp i rättsliga frågor (57 kap. 1 § kyrkoordningen). Kyrkostyrelsen har i sitt uppdrag bland annat att stödja stiftens arbete för utvecklingen av församlingslivet och av en god förvaltning i församlingar och pastorat (10 kap. 3 § 1 kyrkoordningen).

Till detta kommer att det i förarbetena till kyrkoordningen uttalades att beslut inom Svenska kyrkan ska tas på så låg nivå som möjligt, det vill säga en så kallad subsidiaritetsprincip ska gälla (se betänkandet SKU 1998:3 *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, s. 179 f.). Denna princip har ansetts komma till uttryck bland annat genom 6 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det anges att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta i. Vidare uttalades följande i SKU 1998:3 s. 180.

Det är t.ex. inte den nationella nivåns uppdrag att genom uttalanden i Kyrkomötet eller på annat sätt utanför kyrkoordningens ram försöka binda församlingar och stift till ett visst handlingsmönster.

Kyrkostyrelsen har således inte någon allmän rätt att utfärda anvisningar, riktlinjer eller rekommendationer för verksamheten i stift och församlingar om det inte uttryckligen framgår av kyrkoordningen (jfr exempelvis KsSkr 2019:4 s. 90, TU 2022:6 och Edqvist, m.fl., *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, s. 257, se även ÖN 2021/18). Kyrkomötets normgivning sker i stället genom bestämmelser i kyrkoordningen eller på delegation från kyrkomötet av kyrkostyrelsen enligt 10 kap. 1–2 a §§ kyrkoordningen (se även SKU 1998:3 s. 179).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:8.

Utskottet konstaterar att dataskyddsförordningens tillämpning kan vara mycket komplex. Det gäller inte minst i förhållande till de tillkännagivanden och tacksägelser för döpta, vigda och avlidna som läses upp i samband med gudstjänst och som är en gammal tradition i Svenska kyrkan. Att det är fråga om en EU-reglering som ytterst avgörs av EU-domstolen bidrar till denna komplexitet, liksom att det fortfarande finns frågor som ännu inte prövats rättsligt. I vissa fall är det dock tydligare reglerat i dataskyddsförordningen vad som gäller. Till exempel har det betydelse för bedömningen av tacksägelser att dataskyddsförordningen inte reglerar personuppgifter tillhörande en avliden person.

Enligt utskottet är det av stor vikt att församlingarna får stöd och hjälp att behandla personuppgifter korrekt. För det är på lokal nivå många sådana beslut måste fattas, exempelvis när det gäller att välja den lämpligaste rättsliga grunden för en viss personuppgiftsbehandling. Den nationella nivån kan inte heller binda församlingarna att göra på ett visst sätt, om det inte finns ett uttryckligt mandat för detta. Utskottet anser att det inte finns något sådant mandat i detta fall. Därför är det enligt utskottet varken önskvärt eller ens möjligt för kyrkostyrelsen eller kyrkomötet att entydigt, för hela Svenska kyrkan, klargöra vad dataskyddsförordningen innebär för tillkännagivanden i samband med gudstjänst.

Utskottet vill i stället särskilt lyfta fram stiftens uppgift att ge stöd, råd och hjälp till församlingarna i rättsliga frågor. Dessutom vill utskottet påtala att det redan i dag finns en omfattande samling av rådgivande material, mallar och konkreta exempel på hur dataskyddsarbetet kan integreras i församlingarnas verksamhet, på det gemensamma intranätet Kornet. Utskottet har under ärendets beredning fått information från kyrkokansliet om det pågående arbetet med utbildning och stöd i dataskyddsfrågor som sker genom samverkan på olika nivåer. Den nationella nivån bidrar också i detta arbete utifrån sin roll att stödja stiftet. Det ger sammantaget en god grund för stöd i dataskyddsfrågor som kan anpassas efter lokala förhållanden, enligt utskottet.

Mot bakgrund av det som här har redovisats föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 2 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britt Björneke, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Britt Björneke, ordförande, Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

TU 2025:4

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2025:8.

Margareta Nisser-Larsson

Särskild mening

Jag vill anföra särskild mening i överensstämmelse med reservation från Margareta Nisser-Larsson.

Jimmy Dahllöf

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:5

Digitalt in- och utträde

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet motion 2025:12 Digitalt in- och utträde, samt motion 2025:87 Digitala medlemsansökningar. I motion 2025:12 föreslås att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en förenklad möjlighet att träda in i och ut ur Svenska kyrkan digitalt. I motion 2025:87 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan kan införa en möjlighet att ansöka digitalt om medlemskap i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska avslå motionerna, främst eftersom anmälan om upptagande i Svenska kyrkan kan göras digitalt redan i dag. Vad gäller utträde menar utskottet att nuvarande ordning som innebär en kontakt med församlingen bör behållas.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2025:12,
2. avslå motion 2025:87.

Motionernas förslag

Motion 2025:12 av Marcus Romedahl och Margaretha Hertelius, Digitalt in- och utträde

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en förenklad möjlighet att träda in i och ut ur Svenska kyrkan digitalt.

Motion 2025:87 av Anna Sundberg m.fl., Digitala medlemsansökningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan kan införa en möjlighet att ansöka digitalt om medlemskap i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Bestämmelserna om kyrkotillhörighet finns i 29 kap. kyrkoordningen. Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan, vilket är huvudvägen in i Svenska kyrkan. För den som redan är döpt eller begär undervisning som förberedelse

för dop gäller enligt 3 § att anmälan om upptagande i Svenska kyrkan görs skriftligen. Bestämmelsen innehåller inget krav på ett egenhändigt undertecknande. Enligt praxis innebär detta att anmälan, förutom pappershandling inlämnad personligen, även kan göras genom exempelvis brev, e-post eller formulär genererat från webben. Det finns församlingar som har formulär av det slaget. Den som anmält sig ska alltid få en skriftlig bekräftelse, varför det finns möjlighet att göra en rättelse om något missuppfattats.

Den som tillhör Svenska kyrkan får träda ut ur kyrkan genom en anmälan. Anmälan ska göras antingen personligen hos kyrkoherden eller genom att man lämnar en egenhändigt undertecknad handling enligt 4 §. Kravet på egenhändigt undertecknande innebär att anmälan måste innehålla en namnteckning med penna på ett papper i original.

För personer under 18 år som vill anmäla upptagande i eller utträde ur kyrkan gäller särskilda bestämmelser. Beslut om upptagande och utträde ur kyrkan prövas som huvudregel av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör ska vara kyrkobokförd. Information och blanketter som avser tillhörighet till och utträde ur Svenska kyrkan finns på svenskakyrkan.se.

I Norske kirke är det möjligt att anmäla in- eller utträde ur kyrkan digitalt, genom att logga in med elektroniskt id eller gå in på ”Min side”. Anmälan för inträde gäller exempelvis för den som redan är döpt. I Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland kan man anmäla in- och utträde genom en personlig kontakt, brev eller genom att ändra registeruppgifterna hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Det finns en webbtjänst för inträde – *bli medlem i kyrkan*. I Folkekirke i Danmark krävs för återinträde i kyrkan eller för den som är döpt i annan kyrka att man kontaktar prästen i sin församling, per e-post eller post. För utträde ska man kontakta prästen eller församlingsexpeditionen personligen eller skriftligt. Anmälan med personnummer anses inte kunna skickas säkert via e-post.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet 2018 behandlade tillsyns- och uppdragsutskottet motion 2018:27 om bank-id som identifikation vid in- och utträde. Utskottet föreslog avslag på motionen, men beslutade med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar. I det sammanhanget skulle kyrkostyrelsen också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen (TU 2018:6). Det blev också kyrkomötets beslut (KmSkr 2018:9).

Uppdraget återrappporterades av kyrkostyrelsen till kyrkomötet 2020 (se KsSkr 2020:3). Uppdraget omfattade bland annat bestämmelsen i kyrkoordningen om utträde ur Svenska kyrkan. I återrappporteringen hänvisade kyrkostyrelsen till en utredningspromemoria som tagits fram inom kyrkokansliet (Ks 2018:1370). Där framgår att möjligheten att utträda ur Svenska kyrkan med bank-id aktualiserar frågor om vad medlemskap i kyrkan innebär. Det framhålls att religionsfriheten är central och värnas av Svenska kyrkan, även när den betyder att människor lämnar den. Samtidigt konstateras att medlemskap i kyrkan skiljer sig från många andra typer av medlemskap. I ett teologiskt perspektiv är den som tillhör kyrkan en lem i Kristi kropp (1 Korintherbrevet 12:12–27), det vill säga en medlem i ordets djupaste bemärkelse. Detta får betydelse för hur Svenska kyrkan ser på sina medlemmar och hur det bör ta sig uttryck i praxis när det gäller utträde.

Kyrkostyrelsen ansåg att relationen mellan medlemmen och Svenska kyrkan finns i församlingen, som är kyrkans primära enhet och det lokala pastorala området, varför det är rimligt att den som lämnar Svenska kyrkan gör det efter en kontakt med församlingens kyrkoherde. Kyrkostyrelsen angav följande.

Även om gällande bestämmelser innebär att personlig kontakt inte är nödvändig, uttrycker ändå den konkreta handlingen att själv skriva under en blankett som sänds till församlingen något av relationens karaktär på ett helt annat sätt än den som användningen av elektronisk underskrift kan göra.

Härutöver konstaterades i utredningspromemorian att det fanns svårösta frågor som skulle behöva adresseras och att kyrkoordningssändringar skulle krävas.

Mot bakgrund av detta bedömde kyrkostyrelsen att det inte fanns skäl att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och att sådana funktioner därför inte borde utvecklas. Kyrkomötet beslutade att lägga skrivelsen KsSkr 2020:3 till handlingarna (KmSkr 2020:2).

En ytterligare fråga som berördes i utredningspromemorian var det då påbörjade uppdraget om medlemsutvecklingsprocessen (KmSkr 2017:2) med utveckling av ett digitalt processtöd för dop, konfirmation och information till nyinflyttade. En slutsats i promemorian var att digitala lösningar kunde anses sänka trösklarna till det personliga mötet i de aktuella fallen. Kyrkostyrelsen slutrapporterar uppdraget i skrivelsen med redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till årets kyrkomöte (KsSkr 2025:3) och handlägger medlemsutvecklingsprojektet vidare inom ramen för kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2025:12 och 2025:87.

Utskottet håller med om intentionen i motionerna att det ska vara enkelt att komma i kontakt med Svenska kyrkan, även digitalt. Digital anmälan om upptagande i Svenska kyrkan kan underlätta för den som vill bli medlem. Även om det är dopet som är huvudvägen in i Svenska kyrkan, kan möjligheten till en digital anmälan underlätta för den som söker sig till Svenska kyrkan. En sådan digital kontakt kan leda till personliga möten. Redan i dag är det möjligt att göra en anmälan om upptagande digitalt. Mot denna bakgrund föreslår utskottet avslag på motion 2025:87.

Vad gäller anmälan om utträde ur Svenska kyrkan ska, enligt den ordning som nu gäller, anmälan antingen göras personligen hos kyrkoherden eller genom att man lämnar en egenhändigt undertecknad handling till församlingen. Det är alltså möjligt att lämna en sådan handling per post, utan någon personlig kontakt med församlingen. Utskottet vill dock understryka den särskilda karaktär som medlemskapet i Svenska kyrkan har och att det finns en fördel med nuvarande ordning som trots allt innebär att det ges möjlighet till viss eftertanke inför en anmälan om utträde eftersom det krävs ett fysiskt agerande. Därför föreslår utskottet att motion 2025:12 som avser både digitalt in- och utträde ska avslås.

Uppsala den 2 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britt Björneke, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, ordförande, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2025:12.

Jonas Noréus

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2025:87.

Margareta Nisser-Larsson

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2025:87.

Ronnie Nilsson

Särskild mening

Jag vill anföra särskild mening i överensstämmelse med reservation från Margareta Nisser-Larsson.

Jimmy Dahllöf

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:6

Kontraktsprostens roll i kyrkoordningen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2025:16 med förslag att kyrkostyrelsen ska lämna förslag på kyrkoordningsändringar som förtydligar kontraktsprostens tillsättning och uppdrag.

Tillsyns- och uppdragsutskottet anser att den ordning som gäller för kontraktsprostens tillsättning och uppdrag är tillfredsställande och föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:16.

Motionens förslag

**Motion 2025:16 av Marcus Romedahl och Olov Lindquist,
Kontraktsprostens roll i kyrkoordningen**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att komma med förslag på kyrkoordningsändringar som förtydligar kontraktsprostens tillsättning och uppdrag.

Bakgrund

Indelningen av stiftet i kontrakt har en tradition som sträcker sig tillbaka åtminstone till 1200-talet. Grundläggande för kontrakten, både historiskt och i nutid, är att kontraktet definierar kontraktsprostens tjänstgöringsområde. Där agerar kontraktsprosten i egenskap av biskopens förlängda arm och förtroendeperson, utifrån sitt ansvar genom vinningen och i egenskap av kontaktperson, med dem som har uppdrag inom vinningstjänsten och med församlingarna i kontraktet. Kontraktets roll som ett utflöde av stiftet och kontraktsprostens roll som biskopens förtroende- och kontaktperson framgår av den reglering som finns gällande kontrakten.

Sett över tid har kontraktens roll delvis förändrats och det finns inte längre kyrkoordningsreglerade funktioner kopplade till dem. Dock utgör kontrakten och kontraktsprostarna fortsatt ett stöd för den episkopala linjen i kontakten mellan biskopen å ena sidan och prästerna och diakonerna i stiftets församlingar å den andra. Kontraktsprostarna är en länk mellan biskopen och de övriga prästerna och diakonerna i stiftet och inte enbart en länk mellan biskopen och kyrkoherdarna i stiftet. I kontraktets roll ingår

att vara en plattform för alla präster och diakoner i kontraktet, exempelvis genom kontraktskonvent och liknande.

Kyrkomötet beslutade 2015 om viss avreglering av kontrakten för att öka friheten för stiftens vad gäller kontraktsindelning och utseende av kontraktsprostar. Bland annat togs den bestämmelse bort som föreskrev att kontraktets präster skulle höras innan biskopen utsåg kontraktsprost. Bestämmelsen ansågs inte fylla någon egentlig funktion, då biskopen har rätt att utse den präst som han eller hon vill till kontraktsprost och inför sitt beslut bereder det på lämpligt sätt.

Kontrakten är obligatoriska och biskopen får besluta om ändring av kontraktsindelningen, om den därmed blir mer ändamålsenlig. Efter kyrkomötesbeslutet 2015 behöver ett kontrakt inte längre bestå av minst två församlingar eller pastorat. I beredningen av kyrkomötesärendet framhölls att det är viktigt att inte onödigtvis begränsa biskopens möjligheter att åstadkomma en ändamålsenlig kontraktsindelning och att det är upp till varje biskop att avgöra vad som är ändamålsenligt utifrån lokala omständigheter, vilket kan innebära ett kontrakt som består av endast en församling eller ett pastorat (O 2025:2 s.8).

Kontraktsprostens uppgifter är tydligt knutna till biskopens tillsynsansvar. Kontraktsprostens uppgifter är att i sitt kontrakt biträda biskopen med ledningen och tillsynen, biträda biskopen vid visitationer i församlingarna, på biskopens uppdrag visitera församlingar samt i övrigt fullgöra de uppgifter som kontraktsprosten enligt kyrkoordningen ska utföra (8 kap. 6 § kyrkoordningen). Dessa uppgifter gäller bland annat ledande av invigningsgudstjänst för ny begravningsplats.

I kyrkostyrelsens skrivelse inför kyrkomötets beslut 2015 berördes frågan om vem biskopen kan utse till kontraktsprost. I en tidigare utredning, som kyrkostyrelsen inte gått vidare med efter remissförfarandet, *Kontraktets ställning, uppgifter och indelning* (SKU 2014:1), hade bland annat föreslagits att den som utses till kontraktsprost ska vara kyrkoherde, om inte synnerliga skäl talar för annat. Kyrkostyrelsen redogjorde i sin skrivelse till kyrkomötet 2015 för kritiken mot detta förslag, bland annat att när ett kontrakt bara består av en enhet, men också i andra fall, bör det vara möjligt att utse annan än en kyrkoherde till kontraktsprost. Kyrkostyrelsen ansåg att det även fortsatt bör vara upp till biskopen att utse den präst som han eller hon vill till kontraktsprost, då kontraktsprosten är biskopens förtroendeperson och förlängda arm. (KsSkr 2015:3 s. 21).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:16.

Vad gäller kontraktsprostens tillsättning och uppdrag anser tillsyns- och uppdragsutskottet att den ordning som gäller är tillfredsställande. Kontraktsprostens uppdrag är nära knutet till biskopens tillsynsuppdrag. Vid både tillsättning av kontraktsprost och det närmare utformandet av uppdraget gör biskopen en bedömning och sammanvägning av olika faktorer. Det faktum att tillsättning och uppdrag inte är närmare reglerade är, enligt vad utskottet erfar, en fungerande ordning. Den ger biskopen det handlingsutrymme som behövs för att kunna tillse att det i stiftets kontrakt finns kontraktsprostar som kan biträda biskopen med ledning, tillsyn och de andra uppgifter i kontraktet som biskopen ser behov av och som en kontraktsprost kan utföra. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motionen ska avslås.

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahns, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:7

Titulaturen på arbetsledande präster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2025:36 med förslag att utreda vissa frågor som gäller reglering av bland annat titulatur, delegationer och kvalifikationer för arbetsledande präster som inte är kyrkoherdar.

Med hänvisning till församlingarnas olika förutsättningar, som även avspeglas i olika tjänsteinnehåll för arbetsledande präster, finner utskottet inte skäl att reglera dessa frågor närmare och föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2025:36, punkt 1,
2. avslå motion 2025:36, punkt 2,
3. avslå motion 2025:36, punkt 3,
4. avslå motion 2025:36, punkt 4.

Motionens förslag

**Motion 2025:36 av Berth Löndahl och Leif Nordlander,
Titulaturen på arbetsledande präster**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att snarast utreda

1. den prästerliga titulaturen på arbetsledande präster som inte är kyrkoherdar,
2. vilka delegationer som bör ges till dessa,
3. vilka kvalifikationer och eventuella kompletterande utbildningar som arbetsledande präster ska ha,
4. hur detta ska regleras i kyrkoordningen.

Bakgrund

Prästbefattningar i kyrkoordningen

I kyrkoordningen finns två huvudsakliga benämningar på befattningar som präst i församling: kyrkoherde och komminister. Den senare titeln finns även med en kvalifikation: komminister med arbetsledande uppgifter, då domkapitlet i sin formella behörighetsprövning skiljer på komminister och arbetsledande komminister. Dom-

prosten är kyrkoherde för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Vid inrättandet av olika prästtjänster i församlingar och pastorat har även andra tjänstetitlar än dessa kommit att användas.

Prästbefattningarna i stiftet är enligt kyrkoordningen stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt. Vad gäller stiftsadjunkter såväl som komministrar förekommer ett flertal vedertagna benämningar som är kopplade till arbete på en viss plats eller med vissa speciella uppgifter, exempelvis sjukhuspräst eller domkyrkokaplan.

Församlingsherden

Kyrkomötet biföll 2013 en motion som innebar ett uppdrag till kyrkostyrelsen att besluta vilka prästerliga tjänstetitlar som bör användas. (TU 2013:8, Kmskr 2013:7) Kyrkostyrelsen genomförde därefter en kartläggning av hur strukturförändringarna hade påverkat arbetet i pastoraten och hur ledningen är organiserad och beslutade

att den präst som på kyrkoherdens delegation är ledamot i församlingsrådet och har ett ledningsuppdrag för den församlingen bör benämnas församlingsherde. (KS protokoll 2017:2 § 24)

Kyrkoherden leder all verksamhet i en församling eller ett pastorat och har gemensamt med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Kyrkoherden kan inom sitt ledningsansvar delegera både arbetsledande uppgifter och andra uppgifter till präster och andra medarbetare, och enligt kyrkoordningen 5 kap. 6 § även utse en präst som arbetar i en av församlingarna att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet i den församlingen. Pastorat med flera församlingar kan ha en organisationsstruktur som innebär att kyrkoherden till en annan präst har delegerat uppgiften att leda en församlings verksamhet samt vara ledamot i församlingsrådet i kyrkoherdens ställe och då är den rekommenderade benämningen församlingsherde.

Kyrkostyrelsens beslut är en rekommendation och inte en tvingande bestämmelse. Något formellt hinder mot att använda andra benämningar på sådana eller andra prästtjänster finns inte.

Andra arbetsledande komministrar

Kyrkostyrelsen förutsätter i sin rekommendation att vissa villkor är uppfyllda för att använda benämningen församlingsherde, nämligen att prästen har fått delegation att vara ledamot i församlingsrådet och har ett ledningsuppdrag för den aktuella församlingen. För prästbefattningar som inte uppfyller båda dessa villkor har kyrkostyrelsen inte lämnat någon rekommendation som gäller titel eller benämning. Arbetsledande komministrar kan finnas både i pastorat med flera församlingar och i stora församlingar som är indelade i distrikt eller liknande. Deras arbetsledarskap behöver inte alltid gälla anställda inom ett visst område, församling eller distrikt utan kan gälla anställda som arbetar med vissa uppgifter.

Uppgifter, befogenheter och kvalifikationer

För kyrkoherden, liksom för domprosten, finns i kyrkoordningen en relativt omfattande reglering av olika uppgifter och befogenheter, men motsvarande finns inte för andra prästbefattningar. Delegationen från kyrkoherden avgör vilka uppgifter och befogenheter församlingsherden har.

För anställning som kyrkoherde eller domprost finns krav på kompletterande utbildning, i enlighet med kyrkostyrelsens beslut om behörighetsgivande kyrkoherdeutbildning. Något formellt krav på sådan utbildning finns inte för andra arbetsledande prästtjänster.

TU 2025:7

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:36.
--

Utskottet anser att det inte finns anledning att närmare reglera titulaturen för arbetsledande präster som inte är kyrkoherde, utöver kyrkostyrelsens rekommendation om att använda benämningen församlingsherde. Kyrkoherden delegerar uppgifter och befogenheter till präster och andra anställda med utgångspunkt i de lokala förhållandena. I många pastorat innebär det långtgående delegationer till församlingsherdar. Utskottet konstaterar att församlingarna i Svenska kyrkan är mycket olika sinsemellan och att det gällande bland annat arbetsledarskap finns behov av att kunna organisera sig efter församlingens eller pastoratets specifika förutsättningar lokalt. Delegationerna från kyrkoherden måste därför kunna vara olika och utskottet anser inte att de närmare bör regleras. Med hänvisning till församlingarnas olika förutsättningar, som även avspglas i olika tjänsteinnehåll för arbetsledande präster som inte är kyrkoherdar, finner utskottet inte heller att det är motiverat att närmare specificera vilka kvalifikationer och utbildningar som generellt ska krävas för dessa tjänster.

Utskottet anser därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 1 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:8

**Stiftsstyrelsens samråd med domkapitlet om
prästorganisation**

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2025:65 med förslag om att kyrkostyrelsen ska återkomma med förslag till kyrkoordningsändringar som innebär att stiftsstyrelsens beslut om prästorganisation ska fattas efter samråd med domkapitlet.

Utskottet anser att syftet med samrådsskyldigheten kan uppnås utan att göra den obligatorisk, då biskopen ändå kan ta upp frågan i domkapitlet. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet bifogas en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:65.

Motionens förslag

**Motion 2025:65 av Sten Janson m.fl., Stiftsstyrelsens
samråd med domkapitlet om prästorganisation**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändring av kyrkoordningen 34 kap. 1 och 4 §§ samt 37 kap. 19 § med innebörden att stiftsstyrelsens beslut om prästorganisation ska fattas efter samråd med domkapitlet.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2025:65 i Kn 2025:24y, *bilaga*.

Bakgrund

Stiftsstyrelsen beslutar när det gäller församlingar och pastorat vilket minsta antal präster (komministrar) som ska vara anställda för respektive församling eller pastorat, utöver kyrkoherden. Församlingen får anställa fler präster än miniminivån, men inte färre. Stiftsstyrelsen beslutar även om vilket antal präster som ska vara anställda i stiftet. Därtill ska stiftsstyrelsen vid beslut om en indelningsändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas, fastställa hur stor prästorganisationen

minst ska vara i den nya enheten (34 kap. 1 och 4 §§ resp. 37 kap. 19 § kyrkoordningen). Stiftsstyrelsen beslutade även före år 2000 om prästorganisationens storlek och det fanns inför kyrkoordningens tillkomst ett brett stöd bland remissinstanserna för de förslag som nu är gällande ordning. (CsSkr 1999:3 2–47, 2–233)

I domkapitlet behandlas frågor som hör nära samman med prästorganisationen i församlingarna. I pastorat ska det av den gemensamma församlingsinstruktionen, som domkapitlet utfärdar, bland annat framgå hur prästerna i huvudsak ska disponeras inom pastoratet. (57 kap. 5 § tredje stycket kyrkoordningen) Församlingsinstruktionen anger också sådant som gäller gudstjänstlivets dimensionering, som vad som ska gälla beträffande huvudgudstjänster i församlingarna (17 kap. 3 §), vilket direkt kan påverka och påverkas av prästorganisationens storlek och hur prästbefattningarna disponeras. Domkapitlet får del av alla protokoll från biskopens visitationer i stiftets församlingar och även andra ärenden som handläggs inom ramen för domkapitlets tillsyn ger inblick i församlinglivet och prästorganisationen i stiftets församlingar.

Biskopen är ordförande i både domkapitel och stiftsstyrelse och domprosten är ledamot respektive ersättare i dessa organ, varför det finns en sammanhållen stiftsledning med kunskap om ärendena i både domkapitel och stiftsstyrelse. Vid utredningar i ärenden om indelningsändring av församling eller pastorat, vilket inkluderar prästorganisation, ska stiftsstyrelsen samråda med domkapitlet. (37 kap. 8 § kyrkoordningen) Någon motsvarande samrådsskyldighet finns inte vid stiftsstyrelsens övriga beslut om prästorganisation.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:65.

Stiftsstyrelsens uppgift att fastställa minsta antalet präster som ska vara anställda för respektive församling eller pastorat är en viktig uppgift, både vid indelningsändringar och i andra situationer när frågan om prästorganisation blir aktuell. Utskottet konstaterar att syftet med den samrådsskyldighet som stiftsstyrelsen har med domkapitlet inför indelningsändringar, på motsvarande sätt kan uppnås i situationer som avser ändring av prästorganisationen genom att biskopen tar upp frågan i domkapitlet, när det finns skäl för detta. Utskottet anser däremot inte att det finns anledning att, som motionärerna efterfrågar, genomföra en utredning med efterföljande remissförfarande för att göra samrådsskyldigheten obligatorisk. Biskopen är en tillräcklig länk mellan stiftsstyrelse och domkapitel för att tillförsäkra att de uppgifter som behövs i det enskilda ärendet finns med inför stiftsstyrelsens beslut om prästorganisation. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 1 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

TU 2025:8

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets förslag till förmån för bifall till motionen.

Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Niklas Grahm

Särskild mening

Vi anför särskild mening i överensstämmelse med reservation från Emma Hedlundh m.fl.

Sten Janson, Stefan Linderås, biskop Susanne Rappmann

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2025:24y

**Stiftsstyrelsens samråd med domkapitlet om
prästorganisation**

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2025:65 Stiftsstyrelsens samråd med domkapitlet om prästorganisation.

I motion 2025:65 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändring av 34 kap. 1 och 4 §§ samt 37 kap. 19 § kyrkoordningen med innebörden att stiftsstyrelsens beslut om prästorganisation ska fattas efter samråd med domkapitlet. Som motivering till förslaget anges bland annat följande. Enligt 34 kap. 1 § kyrkoordningen ska det i varje församling eller pastorat finnas en kyrkoherde samt, enligt punkt 2, det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer. I samma kapitel, 4 § punkt 2, regleras att det i varje stift ska finnas det antal präster (exempelvis stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter och pastorsadjunkter) som stiftsstyrelsen bestämmer. Vidare anger 37 kap. 19 § kyrkoordningen att stiftsstyrelsen beslutar om prästorganisationens omfattning i nybildade församlingar och pastorat. Däremot saknas i dessa paragrafer en skyldighet för stiftsstyrelsen att samråda med domkapitlet innan beslut fattas, trots att domkapitlet enligt 57 kap. kyrkoordningen har ett omfattande tillsynsansvar. Enligt 37 kap. 7 a och 8 §§ kyrkoordningen ska stiftsstyrelsen samråda med domkapitlet vid förändringar av den lokala strukturen, det vill säga indelningsförändringar. Samma behov av samråd föreligger vid beslut om prästorganisation, då dessa har direkt påverkan på församlingarnas möjligheter att fullgöra den grundläggande uppgiften.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att ett bifall till motionen innebär en specifik begäran om ändringar i 34 kap. 1 och 4 §§ och i 37 kap. 19 § kyrkoordningen. I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y anförde kyrkorättsnämnden att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Kyrkorättsnämnden anser att den begärda ändringen behöver en allsidig utredning av förslaget och dess konsekvenser samt behov av följdändringar.

Uppsala den 29 augusti 2025

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Irja Claesson, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järstrand, Charlotta Lind, Margareta Andersson, Mattias Benke, Margareta Nisser-Larsson och Mats Törnered.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:9

Svenska kyrkans offentlighetsprincip

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet motion 2025:76 Svenska kyrkans offentlighetsprincip. I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att 1) klargöra vilka av Svenska kyrkans församlingars handlingar som omfattas av offentlighetsprincipen samt vilka regler som gäller för upprättandet och delandet av dessa handlingar, 2) utreda vilka ändringar i såväl kyrkoordning som tillämpliga svenska lagar som skulle krävas för att Svenska kyrkan ska kunna klassificera en större del av sina inkomna och/eller upprättade handlingar som arbetsmaterial samt hur detta skulle påverka den fria granskningen av Svenska kyrkans verksamhet, samt 3) redovisa klargörande samt utredning inför kyrkomötet 2026. Utskottet anser att det inte är kyrkostyrelsens uppgift att göra det föreslagna klargörandet om församlingarnas handlingar omfattas av offentlighetsprincipen, samt att det inte finns något grund för eller behov av den föreslagna utredningen. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2025:76, punkt 1,
2. avslå motion 2025:76, punkt 2,
3. avslå motion 2025:76, punkt 3.

Motionens förslag

**Motion 2025:76 av Johanna Andersson, Svenska kyrkans
offentlighetsprincip**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. klargöra vilka av Svenska kyrkans församlingars handlingar som omfattas av offentlighetsprincipen samt vilka regler som gäller för upprättandet och delandet av dessa handlingar,
2. utreda vilka ändringar i såväl kyrkoordning som tillämpliga svenska lagar som skulle krävas för att Svenska kyrkan ska kunna klassificera en större del av sina inkomna och/eller upprättade handlingar som arbetsmaterial samt hur detta skulle påverka den fria granskningen av Svenska kyrkans verksamhet,
3. redovisa klargörande samt utredning inför kyrkomötet 2026.

Bakgrund

Handlingsoffentlighet för Svenska kyrkan

I samband med relationsändringen år 2000 kom den statliga offentlighetsprincipen som tidigare gällt inom Svenska kyrkan att ersättas av en så kallad inomkyrklig offentlighetsprincip genom 11 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Den statliga offentlighetsprincipen gäller dock fortsättningsvis för de allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan efter relationsändringen. Det avser främst historiska handlingar, handlingar som hör till begravningsverksamheten och handlingar som avser fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen (10 § lagen om Svenska kyrkan och 2 kap. 4 och 5 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt dess bilaga).

Den inomkyrkliga offentlighetsprincipen utgår alltså från lagen om Svenska kyrkan och utvecklas genom kyrkoordningen. Regleringen utgår från och följer i stort samma mönster som den statliga offentlighetsprincipen. Även om den offentlig-rättsliga regleringen inte är direkt tillämplig på den större delen av Svenska kyrkans verksamhet har det ansetts viktigt att kyrkans verksamhet även fortsättningsvis bedrivs under öppenhet och att allmänheten har tillgång till handlingar i samma utsträckning som tidigare (proposition 1997/98:116 s. 67). Svenska kyrkan betonade själv i sin beredning av regeringens skrivelse om framtida relationer mellan staten och Svenska kyrkan, att offentlighetsprincipen var en grundläggande princip som fortsättningsvis borde gälla och därför tas in i lagen om Svenska kyrkan (2KL 1995:1 s. 33).

Alla ska ha rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar enligt 11 § lagen om Svenska kyrkan, vilket har förtydligats i 53 kap. 3 § kyrkoordningen. Rätten till insyn får enligt lagen om Svenska kyrkan bara begränsas om det är särskilt motiverat med hänsyn till

- 1) skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden,
- 2) Svenska kyrkans ekonomiska intresse eller
- 3) något synnerligen väsentligt intresse.

Angående begränsningar av rätten att ta del av handlingar uttalades i förarbetena till lagen att Svenska kyrkan beaktar integritetsaspekter och att de områden där begränsningar bör komma i fråga framförallt är inom verksamheterna själavård, församlingsvård, personalvård och säkerhetsfrågor (prop. 1997/98:116 s. 65).

Som det redogörs för i motionen framgår av inledningen till kyrkoordningens tolfte avdelning om handlingar och register att "[d]et öppna samtalet och den fria granskningen av Svenska kyrkans verksamhet är av avgörande vikt. Offentlighetsprincipen tillämpas för all kyrklig verksamhet, när det inte är uppenbart att andra intressen väger tyngre". Offentlighet för Svenska kyrkans handlingar regleras i kapitel 53 i kyrkoordningen. I kapitel 54 regleras undantagen från offentlighet för handlingar och vissa tystnadsplikter.

Svenska kyrkans handlingar och så kallat arbetsmaterial

Rätten att ta del av Svenska kyrkans handlingar avser var och en, oberoende av kyrko-tillhörighet. Undantag från rätten att ta del av handlingar gäller endast för handlingar som innehåller uppgifter som skyddas av förbud mot utlämnande enligt 54 kap. kyrkoordningen. Om de skyddade uppgifterna förekommer endast i vissa delar av en handling kvarstår rätten att ta del av handlingens övriga delar (53 kap. 3 och 4 §§ kyrkoordningen).

Skyldigheten att lämna ut handlingar gäller inte alla dokument. Det måste vara fråga om en handling enligt definitionen i 53 kap. 5 §. Med handling avses en sådan

framställning i skrift och bild eller sådan teknisk upptagning som 1) förvaras hos Svenska kyrkan, och 2) är att inse som inkommen till eller upprättad hos Svenska kyrkan. I förarbetena till kyrkoordningen anges att innebörden av olika begrepp som används – exempelvis förvaras, inkommen, upprättad – är avsedda att vara densamma som i tryckfrihetsförordningen (CsSkr 1999:3 s. 2–434). Upprättad innebär att en handling på något sätt är färdigställd. Det finns också vissa undantag för vad som är att anse som handling (53 kap. 6 och 6 a §).

Dokument under arbete, eller som tillfälligt sparas under handläggningen av ett ärende, exempelvis utkast till beslut, minnesanteckningar eller föredragningspromemorior kallas ibland *arbetsmaterial*. Begreppet arbetsmaterial kommer framför allt från praxis och finns inte i någon bestämmelse. Huvudregeln är att sådant material anses som upprättade handlingar om de tas om hand för arkivering eller expedieras.

Ett exempel från praxis är ÖN 2025/12. I det fallet gjorde Överklagandenämnden bedömningen att en arbetsmiljöundersökning, såvitt hade framkommit, var att anse som färdigställd på de skäl domkapitlet hade angett och att det alltså inte längre var fråga om arbetsmaterial utan en inom Svenska kyrkan upprättad allmän handling. Domkapitlet fann att arbetsmiljöundersökningen måste anses var färdigställd senast i det ögonblick som kyrkoherden började arbeta med resultatet på sätt som församlingen hade beskrivit. Undersökningen ansågs dock kunna innehålla uppgifter som enligt 54 kap. 4 § kyrkoordningen inte kan lämnas ut, vilket var en fråga för församlingen att bedöma.

En begäran om rätt att ta del av en Svenska kyrkans handling prövas som huvudregel av den juridiska personen som förvarar handlingen. En församlings eller ett pastorats beslut om att inte lämna ut en handling får överklagas hos domkapitlet. Domkapitlets beslut får överklagas hos Överklagandenämnden. Det är alltså ytterst Överklagandenämnden som avgör hur bestämmelserna i kyrkoordningen om offentlighet ska tolkas. Det framgår av lagen om Svenska kyrkan att kyrkan ska ha ett sådant organ för att pröva beslut som innebär att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar.

Det finns generell information om offentlighetsprincipen på Svenska kyrkans gemensamma intranät. I stiftets tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat ingår råd, stöd och hjälp bland annat i rättsliga frågor (57 kap. 1 § kyrkoordningen). Kyrkostyrelsen har i sitt uppdrag bland annat att stödja stiftens arbete för utvecklingen av församlingslivet och av en god förvaltning i församlingar och pastorat (10 kap. 3 § 1 kyrkoordningen).

Klargöranden från kyrkostyrelsen m.m.

I förarbetena till kyrkoordningen uttalades att beslut inom Svenska kyrkan ska tas på så låg nivå som möjligt, det vill säga en så kallad subsidiaritetsprincip ska gälla (se betänkandet SKU 1998:3 *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, s. 179 f.). Denna princip har ansetts komma till uttryck bland annat genom 6 § lagen om Svenska kyrkan, där det anges att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta i. Vidare uttalades följande i SKU 1998:3 s. 180.

Det är t.ex. inte den nationella nivåns uppdrag att genom uttalanden i Kyrkomötet eller på annat sätt utanför kyrkoordningens ram försöka binda församlingar och stift till ett visst handlingsmönster.

Kyrkostyrelsen har således inte någon allmän rätt att utfärda anvisningar, riktlinjer eller rekommendationer för verksamheten i stift och församlingar om det inte uttryckligen framgår av kyrkoordningen (jfr exempelvis KsSkr 2019:4 s. 90, TU 2022:6 och Edqvist, m.fl., *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, s. 257, se även ÖN 2021/18).

Kyrkomötets normgivning sker i stället genom bestämmelser i kyrkoordningen eller på delegation från kyrkomötet till kyrkostyrelsen enligt 10 kap. 1–2 a §§ kyrkoordningen (se även SKU 1998:3 s. 179). För att göra det möjligt att utfärda bindande riktlinjer eller klargöranden torde det krävas att kyrkostyrelsen ges ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser (jfr även TU 2022:6).

För att ändra bestämmelser i kyrkoordningen som gäller offentlighet eller undantag för offentlighet gäller en särskild beslutsordning med kvalificerad majoritet i kyrkomötet (11 kap. 19 § 3 och 4 kyrkoordningen).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:76.

Utskottet delar motionärens avsikt, som den får förstås, att värna offentlighetsprincipen i Svenska kyrkan som främjar den fria granskningen av Svenska kyrkans verksamhet. Utskottet anser dock att motionens förslag inte är rätt väg att gå för att uppnå detta.

Enligt utskottet är det inte en uppgift för kyrkostyrelsen att klargöra offentlighetsprincipens tillämpning i församlingarna. Offentlighetsprincipen kräver en bedömning i det enskilda fallet, om vad som är en Svenska kyrkans handling och om en sådan handling kan lämnas ut eller om det finns känsliga uppgifter som skyddas av förbud att röja en uppgift. Handlingar bedöms inte som arbetsmaterial enligt praxis om de är inkomna eller upprättade. Därför anser utskottet att det inte finns någon grund för eller behov av den föreslagna utredningen. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 2 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britt Björneke, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Britt Björneke, ordförande, Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:10

Bestämmelser om vigningstjänsten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2025:101 med förslag till kyrkoordningsändringar som gäller vissa bestämmelser om vigningstjänsten.

Läronämnden menar bland annat att nuvarande formuleringar i kyrkoordningen inte är utbytbara på det sätt motionären föreslår och mot bakgrund av läronämndens yttrande föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2025:101, punkt 1,
2. avslå motion 2025:101, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2025:101 av Peter Lundborg, Bestämmelser om vigningstjänsten

Kyrkomötet beslutar att

1. anta motionens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. ändringarna träder i kraft den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

5 §

En biskop får förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon har fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller av annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat *det anseende en biskop bör ha.*

4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat *kyrkans anseende.*

31 kap.

12 §

Domkapitlet får förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om provotid för fortsatt behörighet eller tilldela prästen skriftlig erinran, om prästen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon har fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller av annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat *det anseende en präst bör ha*.

Om domkapitlet beslutar om provotid ska den pågå tre år. Om prästen under provotiden på nytt visar sig olämplig för sitt uppdrag ska han eller hon förklaras obehörig.

32 kap.

12 §

Domkapitlet får förklara en diakon obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om provotid för fortsatt behörighet eller tilldela diakonen skriftlig erinran, om diakonen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon har fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller av annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat *det anseende en diakon bör ha*.

Om domkapitlet beslutar om provotid ska den pågå tre år. Om diakonen under provotiden på nytt visar sig olämplig för sitt uppdrag ska han eller hon förklaras obehörig.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2025:101 i Ln 2025:11y, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2025:101 i Kn 2025:31y, *bilaga 2*.

Bakgrund

I kyrkoordningens sjunde avdelning om kyrkliga uppdrag och befattningar finns ett kapitel vardera som gäller biskop, präst och diakon. För präster och diakoner är flertalet bestämmelser i det närmaste identiska, och även bestämmelserna om biskopen återfinns i stor utsträckning i det som gäller präster och diakoner.

Den formulering om vigningstjänsten som motionen föreslår ska ändras är likalydande i respektive kapitel om biskop, präst och diakon: i 30 kap. 5 § 4 punkten, 31 kap 12 § 4 punkten respektive 32 kap. 12 § 4 punkten. Den anger att när biskopen/prästen/diakonen genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop/präst/diakon bör ha, kan det föranleda påföljd.

De uppräknade paragrafernas inledande meningar skiljer sig däremot åt på så sätt att det anges att en biskop får förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst medan det finns tre möjliga påföljder för en präst eller diakon: domkapitlet får förklara en präst eller diakon obehörig, besluta om provotid eller tilldela skriftlig erinran.

Den aktuella formuleringen i respektive bestämmelses fjärde punkt har funnits i kyrkoordningen sedan dess tillkomst 2000. Formuleringen kvarstod oförändrad när 2003 års kyrkomöte beslutade att, förutom obehörighet, lägga till provotid och skriftlig erinran som möjliga påföljder för präster och diakoner. I samband med detta gjordes dock en ändring i bestämmelsernas inledande kriterier för att pröva frågor om obehörighet. Tidigare angavs att en biskop/präst/diakon fick förklaras obehörig om biskopen/prästen/diakonen hade "visat sig uppenbart olämplig för sitt uppdrag" och därefter kom de fyra punkterna om vad som visar på sådan uppenbar olämplighet. Skrivningarna "visat sig uppenbart olämplig för sitt uppdrag" och "Sådan uppenbar olämplighet finns/föreligger om" togs bort genom kyrkomötesbeslutet 2003 men uppräknningen lämnades kvar oförändrad. I förarbetena angavs att uppräknningen dock handlar om sådana förhållanden som visar på olämplighet, och såvitt gäller präster och diakoner blir valet av åtgärd beroende av graden av olämplighet. Det angavs också att bestämmelserna medför att en biskop kan förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst även i en sådan situation där det skulle föreskrivas provotid för en präst eller diakon. (KSkr 2003:7 s. 58–59)

I Biskopsbrevet Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan (2014), skriver biskoparna följande under rubriken Fjärde vigningslöftet: Trovärdighet.

Vill ni leva så bland människor, att ni blir vittnen om Guds kärlek och om försoningens hemlighet?

Kyrkans uppdrag är att förkunna evangelium i såväl ord som handling. Det fjärde vigningslöftet fokuserar livshållningens vittnesbörd. Det bekräftar att gärningarna i sig vittnar. Prästen och diakonen ska återspegla Guds kärlek och ge försoningen vidare till andra och ska därför leva så att kyrkans trovärdighet inte ifrågasätts. [...]

Kyrkans förväntan på alla vigda tjänare är att orden, handlingarna och livshållningen ska tala samma språk. Deras privatliv är endast i begränsad mening ett privat liv. Kyrkans anseende får inte skadas och hennes trovärdighet inte komprometteras. Det gäller i förhållande till såväl skrivna som oskrivna lagar. Prästens och diakonens privatliv och tjänst hör alltså samman. De ska möta människor på ett sätt som väcker förtroende såväl för dem själva som för kyrkan. [...]

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:101.

Utskottet ansluter sig till läronämndens yttrande där det framhålls att varje biskop, präst och diakon bär ett personligt ansvar att leva och verka i enlighet med de vid vigningen avgivna löften. Domkapitlets prövning sker i förhållande till dessa löften och avser den enskildas förtroendeställning. Denna prövning avser således inte kyrkans anseende i sig. Genom att pröva den vigdas ansvar och trohet värnas dock kyrkans trovärdighet. Läronämnden menar också att nuvarande formuleringar i kyrkoordningen inte är utbytbara på det sätt motionären föreslår.

Mot bakgrund av detta anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 1 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2025:11y

Vigningstjänst och anseende

Läronämndens yttrande över motion 2025:101

Läronämnden vill framhålla att varje biskop, präst och diakon bär ett personligt ansvar att leva och verka i enlighet med de vid vigningen avgivna löften. Domkapitlets prövning sker i förhållande till dessa löften och avser den enskildas förtroendeställning. Denna prövning avser således inte kyrkans anseende i sig. Genom att pröva den vigdas ansvar och trohet värnas dock kyrkans trovärdighet.

Läronämnden menar att nuvarande formuleringar i kyrkoordningen inte är utbytbara på det sätt motionen föreslår.

Uppsala den 28 augusti 2025

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Charlotte Folin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Ulrica Fritzson, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Teresia Boström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2025:31y

Bestämmelser om vigningstjänsten

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2025:101 Bestämmelser om vigningstjänsten.

I motion 2025:101 föreslås kyrkomötet besluta att ändra bestämmelserna i 30 kap. 5 §, 31 kap. 12 § och 32 kap. 12 § kyrkoordningen om när obehörighetsförklaring får ske avseende en biskop, en präst och en diakon. Förslaget innebär att bestämmelserna ändras på sådant sätt att ordalydelse *det anseende en biskop bör ha, det anseende en präst bör ha och det anseende en diakon bör ha*, ändras till *kyrkans anseende*. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Som motivering till de föreslagna ändringarna anges att nu gällande ordalydelser kan uppfattas som att en biskop genom vigningen har ett särskilt anseende som ska försvaras till skillnad från prästen som har sitt särskilda anseende och diakonen som har sitt särskilda anseende medan tillsynens ärende är evangeliet. Vidare anges att den aktuella åtskillnaden i formuleringar också kan uppfattas som en hierarkisk uppdelning av vigningstjänsten.

I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y anförde kyrkorättsnämnden att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att det i motion 2025:101 framlagda förslaget inte har varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist. Vidare konstaterar kyrkorättsnämnden att de föreslagna ändringarna kan komma att innebära svårigheter vid tillämpningen.

Uppsala den 29 augusti 2025

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Irja Claesson, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Margareta Andersson, Mattias Benke, Margareta Nisser-Larsson, Mats Törnered, Sten Janson och biskop Susanne Rappman.

**Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:11**

Krav på öppenhet för vigsel av alla par vid tillsättning av prästtjänst

Sammanfattning

I betänkandet behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet motion 2025:113 Krav på öppenhet för vigsel av alla par vid tillsättning av prästtjänst. I motionen föreslås det dels att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer som ger pastorat och församlingar möjlighet att vid tillsättning av prästtjänster efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning, dels att i dessa riktlinjer klargöra att beredskap att viga samkönade par ska kunna ses som en förutsättning för att inneha en prästtjänst. Utskottet föreslår att motionen bifalls, främst eftersom det, genom att sådana riktlinjer tas fram, ger arbetsgivare möjlighet att vid tillsättning av prästtjänster efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par. Utskottet anser också att förslaget bidrar till att säkerställa likabehandling.

Till betänkandet finns tre reservationer och tre särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionens förslag	3
Motion 2025:113 av Jesper Eneroth, Krav på öppenhet för vigsel av alla par vid tillsättning av prästtjänst	3
Bakgrund	3
Tillsättning av prästtjänster	3
Äktenskapsbalken	4
Kyrkomötets beslut om vigsel för par av samma kön.....	4
Rätt till vigsel	5
Biskopsmötets uttalande i mars 2022.....	5
Behandling i kyrkomötet efter 2009 av frågor med anknytning till vigsel av par av samma kön	6
Kyrkomötet 2015	6
Kyrkomötet 2016	6
Kyrkomötet 2019	6
Kyrkomötet 2022	7
Kyrkomötet 2023	7
Inställning till samkönade vigslar vid anställning.....	8
Svenska kyrkans bestämmelser, riktlinjer och andra dokument	9
Utskottets överväganden	11
Reservation 1–3	11
Särskild mening 1–3	13

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2025:113, punkt 1,
2. bifalla motion 2025:113, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2025:113 av Jesper Eneroth, Krav på öppenhet för vigsel av alla par vid tillsättning av prästtjänst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. ta fram riktlinjer som ger pastorat och församlingar möjlighet att vid tillsättning av prästtjänster efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning,
2. i dessa riktlinjer klargöra att beredskap att viga samkönade par ska kunna ses som en förutsättning för att inneha en prästtjänst.

Bakgrund

Tillsättning av prästtjänster

För församlingspräster är det församlingen eller pastoratet som anställer och fullgör arbetsgivaransvaret. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (Skao) är en arbetsgivar- och serviceorganisation för Svenska kyrkans arbetsgivare. Skao har särskilda uppdrag enligt 34 kap. 6 § kyrkoordningen, exempelvis att företräda arbetsgivaren när det gäller att ingå eller säga upp kollektivavtal. Vidare bistår Skao förtroendevalda och arbetsgivarföreträdare genom att tolka och ge råd i kollektivavtals- och andra arbetsgivarfrågor, samt erbjuda utbildning och stöd.

Utgångspunkten inom svensk arbetsrätt är att anställningsrätten är fri och att arbetsgivare har arbetsledningsrätt. Det finns dock begränsningar som följer av lag och kollektivavtal. Exempel på en sådan lag är diskrimineringslagen (2008:567). Även den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (även kallad Europakonventionen) gäller som lag i Sverige och kan ha betydelse för hur regelverket tolkas och tillämpas. Artikel 9 i Europakonventionen ger rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Diskrimineringslagen har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Denna uppräkningslista utgör de så kallade diskrimineringsgrunderna. Lagen är tvingande och kan inte åsidosättas genom avtal.

Enligt diskrimineringslagen innebär direkt diskriminering att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Indirekt diskriminering innebär att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringssätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer utifrån någon av diskrimineringsgrunderna, exempelvis religion. Det gäller såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå detta berättigade syfte. Ovanstående framgår av 1 kap. 4 § 1 och 2 diskrimineringslagen.

En arbetsgivare får inte diskriminera någon som gör en förfrågan om eller söker arbete enligt 2 kap. 1 § diskrimineringslagen. Det finns undantag från detta förbud att diskriminera. Exempelvis kan särbehandling vara tillåten vid beslut om anställning som föranleds av en egenskap som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. I sådana fall krävs det att den egenskapen, på grund av arbetets natur eller det sammanhang där arbetet utförs, utgör ett verkligt och avgörande yrkeskrav som har ett berättigat syfte och kravet är lämpligt och nödvändigt för att uppnå syftet (2 kap. 2 § diskrimineringslagen).

Vidare finns det bestämmelser i kyrkoordningen, främst i 31 och 34 kap., som på olika sätt är kopplade till tillsättningen av präster i Svenska kyrkan. Utöver detta finns även bestämmelser om vem domkapitlet kan pröva i prästexamen och om villkoren för att vigas till präst.

Bara den som är behörig att utöva uppdraget om präst enligt 31 kap. kyrkoordningen får vara anställd som präst. För att anställas som präst måste personen ha vigts till präst i Svenska kyrkans ordning eller ha förklarats behörig att utöva detta uppdrag enligt 31 kap. 1 § kyrkoordningen. Det är domkapitlet som beslutar om behörigheten. För att bli behörig på annat sätt än genom prästvigning i Svenska kyrkans ordning krävs att ett domkapitel beslutar om behörigförklaring enligt 31 kap. 2, 3 eller 4 §. Det finns alltså särskilda villkor för behörigförklaring för den som är behörig att utöva uppdraget som präst i vissa andra kyrkor och samfund.

Det finns även särskilda villkor för anställning som domprost eller kyrkoherde i 34 kap. 9 § och för att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt i 34 kap. 10 §. För kyrkoherde eller domprost och präst med arbetsledande befattning, gäller till exempel att denne har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön. Domkapitlet får också besluta om särskilda villkor för att någon ska kunna anställas på en viss befattning som kyrkoherde, komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt enligt 34 kap. 11 § kyrkoordningen.

Äktenskapsbalken

Vid vigsel gäller den ordning som gäller inom ett trossamfund, om vigseln förrättas av en präst eller någon annan befattningshavare i samfundet enligt 4 kap. 6 § äktenskapsbalken. En behörig vigselförrättare inom ett trossamfund är inte skyldig att förrätta vigsel enligt 4 kap. 3 § tredje stycket äktenskapsbalken.

Kyrkomötets beslut om vigsel för par av samma kön

Mot bakgrund av införandet av könsneutrala äktenskap i äktenskapsbalken beslutade 2009 års kyrkomöte om ändringar i kyrkoordningen och i anvisningarna till kyrkohandbokens ordning för vigselgudstjänst, så att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning (KsSkr 2009:6, G 2009:2, KmSkr 2009:1). När denna ändring föreslogs uttalade kyrkostyrelsen bland annat följande (KsSkr 2009:6 s. 32).

Det råder enighet inom Kyrkostyrelsen i frågan om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön. Detta följer av att Svenska kyrkan bejakar att det inom kyrkan kan rymmas olika syn på äktenskapet. Frågan om hur man ser på vigsel med par av samma kön ska inte heller ha betydelse vid exempelvis prövning av prästkandidat eller anställning av präst, musiker, kyrkvaktmästare eller annan personal i kyrkans tjänst.

I gudstjänstutskottets betänkande (G 2009:2) uttalades bland annat att "[k]yrkan har uppdraget att välkomna också par av samma kön till vigsel, men den enskilda prästen kan säga ja eller nej till att leda sådan gudstjänst".

TU 2025:11

Rätt till vigsel

Den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel enligt Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. Även när inte någon av de blivande makarna är kyrkotillhöriga får de viga i Svenska kyrkans ordning, om det finns särskilda skäl. Det är kyrkoherden för den församling där vigseln begärs som fattar beslut om rätt till vigsel (23 kap. 1 a § kyrkoordningen). Vid införandet av bestämmelserna om vigsel i kyrkoordningen uttalade Centralstyrelsen följande (CsSkr 1999:3 s. 2–195).

För framtiden får det ankomma på församlingen att svara för att det finns en präst som kan förrätta vigsel för dem som har rätt till detta. Vi ser inga skäl att i kyrkoordningen införa några bestämmelser om prästs skyldighet att viga, vare sig båda, en eller ingen av de blivande makarna tillhör Svenska kyrkan. Detta är en fråga som bör hanteras av kyrkoherden utifrån uppgiften att leda församlingens verksamhet bl.a. såvitt avser gudstjänst.

Biskopsmötets uttalande i mars 2022

Biskopsmötet gjorde den 3 mars 2022 ett uttalande rubricerat *Om vigselrätt, vigselplikt och vigningsansvar* som inleddes på följande sätt.

Frågan om prästers eventuella skyldighet att viga samkönade par har aktualiserats under några år. Det har rests krav på att ingen ska få viga till präst som inte lovar att viga samkönade par. Biskopsmötet ser att denna fråga berör flera för Svenska kyrkan grundläggande principer och finner därför anledning att uttala sig.

[...]

Vi ser en pågående förändring som vår kyrka under lång tid har bearbetat läromässigt och pastoralt. Under tiden har allt fler präster blivit beredda att viga par av samma kön, så att vi idag har långt fler präster som gärna viger samkönade par än vad som krävs för att täcka behovet. Vi tror mer på den processen än på tvångsmedel.

Detta sagt, står hela biskopsmötet idag bakom kyrkomötets beslut från 2009 om vigsel av par av samma kön. Allas vår gemensamma målbild i fråga om vigsel är att alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön. Denna målbild är vägledande i vårt arbete med antagning av prästkandidater, liksom i vårt arbete med främjande och tillsyn i våra respektive stift.

Biskopsmötets uttalande är indelat i avsnitten Vigsel av samkönade par och frågan om diskriminering, Vigselrätt, Kyrkan och biskopens vigningsansvar, Antagning av prästkandidater samt Utblick. Frågan om vigsel av samkönade par och anställning som präst nämns inte specifikt. Biskopsmötet uttalar vidare följande.

Vid flera tillfällen har läronämnden betonat att vinningstjänsten är kyrkans och inte tillhör den enskilda prästen. Det innebär självklart att prästen förväntas att följa kyrkans ordning även när det gäller vigsel. Det innebär också att det är kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen

som ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna; det är kyrkoherden som har att se till att de som efterfrågar och har rätt till vigsel också får en vigsel i församlingen i enlighet med kyrkans ordning (Ln 1997:3y samt Ln 2016:8y).

Biskopsmötets uttalande finns i sin helhet på www.svenskakyrkan.se/uttalanden-fran-biskopsmotet.

Behandling i kyrkomötet efter 2009 av frågor med anknytning till vigsel av par av samma kön

Kyrkomötet 2015

2015 års kyrkomöte behandlade två motioner av betydelse för kyrkliga handlingar, särskilt vigsel (TU 2015:4). Den ena motionen (2015:20) avsåg att kyrkostyrelsen skulle säkerställa att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar. Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterade att kyrkostyrelsen inte kunde ges i uppdrag att utfärda närmare bestämmelser om ett visst förhållande utan direkt stöd i kyrkoordningen. Motionen avslogs.

I den andra motionen (2015:88) föreslogs dels att ”den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par” skulle tas bort, dels att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till präst-kandidat och vigning. Tillsyns- och uppdragsutskottet delade läronämndens synsätt (Ln 2015:12y) att det inte var sakligt riktigt att tala om en ”samvetsklausul”. Utskottet konstaterade att det i flera sammanhang hade betonats att Svenska kyrkan kan härbärgera olika syn på äktenskapet och att detta också ska kunna få praktiska konsekvenser för enskilda prästers handlingsutrymme. Utskottet såg det som ett avsteg från det som sades när ordningen för vigsel av par av samma kön infördes, om kyrkomötet nu skulle göra det till ett villkor för prästvigning att säga ja till att viga par av samma kön. Utskottet menade vidare att ett sådant villkor riskerade att få påtagligt negativa konsekvenser för sammanhållning och samtalsklimat inom Svenska kyrkan. Motionen avslogs.

Kyrkomötet 2016

2016 års kyrkomöte behandlade en motion med ett förslag till ändring i kyrkoordningen så att det skulle bli ett villkor för vigning till präst att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön (TU 2016:10). Tillsyns- och uppdragsutskottet hänvisade bland annat till läronämndens yttrande (Ln 2016:8y) och att nämnden avvisat ett sådant tillägg i bestämmelserna om villkor för prästvigning. Vidare framhöll utskottet bland annat att det är fråga om ett villkor av helt annat slag än de tidigare villkoren som gäller det som är konstitutivt för kyrkan.

Motionen avslogs, men kyrkomötet biföll ett förslag som lagts fram under överläggningen om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka åtgärder som behöver vidtas i såväl kyrkorättslig mening som från andra relevanta perspektiv, för att säkerställa att ingen utsätts för diskriminering i samband med den kyrkliga handlingen vigsel (KmSkr 2016:5).

Kyrkomötet 2019

Kyrkostyrelsen återrappporterade till kyrkomötet uppdraget från 2016 års kyrkomöte i sin skrivelse med redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden (KsSkr 2019:3). Kyrkostyrelsen konstaterade bland annat att det inte är möjligt att med några

kyrkorättsliga åtgärder åstadkomma det som åsyftades i uppdraget. Kyrkostyrelsen framhöll även att Svenska kyrkan har nolltolerans mot diskriminering och har beslutat att fortsätta med och utveckla utbildningsinsatserna för blivande präster och kyrkoherdar.

Kyrkomötet 2022

Vid 2022 års kyrkomöte behandlades en motion (2022:71) med förslaget att kyrkomötet skulle besluta att från och med 2023 rekommendera att prästvigning inte bör ske av prästkandidater som säger sig vägra viga samkönade. Tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2022:10) hänvisade till läronämndens yttrande (Ln 2022:13y). I läronämndens yttrande framhölls bland annat biskopens vigningsansvar, i vilket det ligger att göra en helhetsbedömning av kandidatens lämplighet, och att det strider mot kyrkans ordning att för vigning införa villkor av icke-konstitutiv karaktär som begränsar detta vigningsansvar.

Vidare behandlades en motion (2022:83) med förslaget att kyrkostyrelsen skulle återkomma med förslag till ändring kyrkoordningen med innebörden att 1) den som diskriminerar någon på grund av dennes kön, ålder, etnicitet eller sexuella läggning kan förklaras obehörig som präst, 2) det anses diskriminerande att avstå från att viga ett samkönat par enbart med motiveringen att paret är av samma kön. Tillsyns- och uppdragsutskottet angav bland annat att den detaljreglering av domkapitlets tillsyn som motionens förslag innebar inte skulle stämma överens med synen på domkapitlets självständiga tillsynsansvar (TU 2022:10). Utskottet underströk också vikten av fortsatt samtal kring de frågor motionerna aktualiserade. Motionerna avslogs.

Kyrkomötet 2023

Kyrkomötet 2023 behandlade två motioner som rörde frågor kring vigsel för par av samma kön (TU 2023:5). I motion (2023:24) föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att dels uttala en önskan att på sikt ska alla präster i Svenska kyrkan vilja viga samkönade par, dels uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med biskopsmötet återkommande efterhöra hur arbetet går med biskopsmötets långsiktiga mål att alla präster i Svenska kyrkan med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön. I motion (2023:61) föreslogs att kyrkostyrelsen skulle lämna förslag till en ändring av kyrkoordningen med innebörden att behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde, eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning, är endast den som förklarat sig beredd att förrätta vigsel och välsignelsehandlingar enligt 23 kap. kyrkoordningen för såväl par av olika som av samma kön.

Utskottet underströk bland annat vikten av att fortsätta på den inslagna vägen att genom samtal fortsätta arbetet med att var och en ska tillförsäkras ett gott bemötande i kyrkans olika verksamheter, så att kyrkans sammanhang ska få vara välkomnande och inkluderande i vid bemärkelse. Vidare hänvisade utskottet till biskopsmötets målbild från 2022 angående präster och vigsel för par av samma kön, och uttalade att det bland kyrkomötets ledamöter och deras väljare utan tvekan finns många som instämmer i målbilden. Samtidigt menade utskottet att kyrkomötet, med tanke på den ansvarsfördelning som finns inom Svenska kyrkan, inte behövde göra något sådant uttalande som föreslogs. Med hänvisning till läronämndens yttrande (Ln 2023:3y) fann utskottet att det inte heller ankom på kyrkomötet att i kyrkoordningen lägga till ett sådant villkor för behörighet till anställning som kyrkoherde. Vidare noterade utskottet biskopsmötets beslut i mars 2023 att föreslå kyrkostyrelsen att utreda om samkönade vigslar får vara en fråga vid anställning och att kyrkostyrelsen beslutat om en sådan utredning. Motionerna avslogs.

Inställning till samkönade vigslar vid anställning

När biskopsmötet 2023 beslutade att föreslå kyrkostyrelsen att utreda om samkönade vigslar får vara en fråga vid anställning (34 § BM 2022-0011), framgår av ärendebeskrivningen att biskopsmötet har diskuterat innebörden och den rättsliga statusen av kyrkostyrelsens uttalande i skrivelsen KsSkr 2009:6 s. 32 (se ovan i avsnittet om *Kyrkomötets beslut om vigsel för par av samma kön*). Vidare framgår bland annat följande.

Genom att utreda frågan om anställningsbarheten avser biskopsmötet att pröva om beredvilligheten att viga samkönade kan användas som underlag för domkapitlens yttrande och för församlingarnas och pastoratens rekrytering, för att få ytterligare ett redskap för att minska risken för diskrimineringsliknande händelser.

Kyrkostyrelsen har därefter på förslag av biskopsmötet låtit utreda om samkönade vigslar får vara en fråga vid anställning utifrån gällande svensk rätt. Utredningens utgångspunkter är bland annat följande.

- Utredningen gäller reguljär anställning med rätt att förrätta vigsel i församlingar och pastorat.
- Läran inrymmer båda åsikterna om äktenskap och det är upp till var och en att ha en åskådning i frågan.
- Det är upp till varje församling och pastorat att själv bestämma vilka kvalifikationskrav som ska gälla vid nyanställning.
- Om en anställande enhet vid nyanställning av präster ställer upp ett krav att prästen ska vara beredd att förrätta vigsel av samkönade par, är syftet att motverka diskriminering av homosexuella i samband med vigsel i Svenska kyrkan.

Utifrån den hypotetiska situationen att en anställande församling eller ett pastorat har ställt upp ett sådant kvalifikationskrav för att kunna få anställning, ges i utredningen följande sammanfattande slutsatser.

- Bestämmelsen i äktenskapsbalken om en begränsning i ett trossamfunds vigselplikt innebär inte några principiella hinder mot att vid nyanställning av präster ställa krav på att förrätta vigsel av även samkönade par.
- Ett kvalifikationskrav vid nyanställning av präster att förrätta vigsel av även samkönade par är något som missgynnar personer med viss trosuppfattning i anställningsförfarandet. Kravet stödjer dock ett berättigat syfte och de använda medlen kan utifrån gällande rätt bedömas som lämpliga och nödvändiga (proportionerliga).
- Med utgångspunkt i de förutsättningar som anges i utredningen är ett sådant kvalifikationskrav alltså godtagbart enligt svensk rätt.
- Det skulle vara förstärkande vid proportionalitetsbedömningen om kvalifikationskravet skulle ha stöd av riktlinjer utfärdade av de centrala organen inom Svenska kyrkan.
- De anställande enheterna – församlingar och pastorat – och även Svenska kyrkan bör i förekommande fall se till att rutiner kommer på plats för att säkerställa att kravet får genomslag.

Kyrkostyrelsens arbetsutskott har behandlat utredningen vid fyra tillfällen (6 november 2024, 155 §, den 29–30 januari 2025, 15 §, 19–20 mars, 36 § och den 3 april 2025). Däremellan har biskopsmötet (22 januari 2025, 7 §) fått information gällande den externa utredningens innehåll och slutsatser.

I tjänsteutlåtandet inför behandling i kyrkostyrelsen i april 2025 (KS 2023-0975) framgår bland annat följande.

TU 2025:11

Efter arbetsutskottets behandling i januari 2025 har kyrkokansliet kompletterat utredningen med en kyrkorättslig bedömning avseende frågan om vilken rättslig status som kyrkostyrelsens motivuttalande i skrivelsen KsSkr 2009:6 har: Ett förarbetsuttalande är inte legalt bindande. Förarbetena är dock av stor vikt för att tolka och förstå författningstext/kyrkoordningen. Förarbeten såsom kyrkostyrelsens skrivelse är av intresse för att förstå motiven till att kyrkostyrelsen fick i uppdrag av kyrkomötet att ansöka om vigselrätt för Svenska kyrkan. Dock kan konstateras att frågan om vigselplikt och väjningsrätt lämnades oreglerad och att kyrkostyrelsens uttalanden måste ses som ett uttryck för styrelsens dåvarande uppfattning i frågan, men kan inte anses legalt bindande för en anställande organisation.

Då frågeställningen rör arbetsrätt har initiala samtal förts med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (Skao). Rutiner för exempelvis hur ett kvalifikationskrav bör ställas upp och hanteras i en anställningsprocess, är enligt ordinarie ansvarsfördelning en fråga för Skao att stödja anställande enheter i.

Kyrkostyrelsen beslutade vid sitt möte den 3 april 2025 (25 §) att anse ärendet som slutbehandlat mot bakgrund av den genomförda utredningen att lämna utredningen till biskopsmötet (KS 2023-0975). Ett antal ledamöter reserverade sig mot kyrkostyrelsen beslut.

Svenska kyrkans bestämmelser, riktlinjer och andra dokument

I kyrkoordningen finns bestämmelser om att det ska finnas riktlinjer för begravningsverksamheten, och att stifts- och kyrkofullmäktige ska besluta om mål och riktlinjer för verksamheten. Ingen bestämmelse i kyrkoordningen reglerar uttryckligen riktlinjer som beslutas av kyrkostyrelsen. Kyrkokansliet fullgör kanslifunktionen för bland annat kyrkomötet, kyrkostyrelsen och biskopsmötet. I kyrkokansliets arbetsordning beskrivs överordnade styrande dokument i 9 kap. 1 § arbetsordningen på följande sätt.

Dokument som på en mer övergripande nivå anger ramar för verksamheten på den nationella nivån. Sådana dokument beslutas av ett organ som består av, eller har valts av, förtroendevalda och i förekommande fall har fått beslutsrätt delegerad till sig. Dokumenten kännetecknas av att de gäller för hela Svenska kyrkan och/eller för hela den nationella nivån.

I kansliets arbetsordning regleras övriga styrande dokument för kyrkokansliet (kansliinterna styrande dokument), vad de ska innehålla och hur de beslutas.

I förarbetena till kyrkoordningen uttalades att beslut inom Svenska kyrkan ska tas på så låg nivå som möjligt, det vill säga en s.k. subsidiaritetsprincip ska gälla (se betänkandet SKU 1998:3 *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, s. 179 f.). Denna princip har ansetts komma till uttryck bland annat genom 6 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det anges att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta i. Vidare uttalades följande i SKU 1998:3 s. 180.

Det är t.ex. inte den nationella nivåns uppdrag att genom uttalanden i Kyrkomötet eller på annat sätt utanför kyrkoordningens ram försöka binda församlingar och stift till ett visst handlingsmönster.

Kyrkostyrelsen har således inte någon allmän rätt att utfärda anvisningar, riktlinjer eller rekommendationer för verksamheten i stift och församlingar om det inte uttryckligen framgår av kyrkoordningen (jfr exempelvis KsSkr 2019:4 s. 90, TU 2022:6 och Edqvist, m.fl., *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, s. 257, se även ÖN 2021/18). I KsSkr 2019:4 s. 90 uttalade kyrkostyrelsen vid införandet av bestämmelser i kyrkoordningen om beslutsfattande på distans att "[f]ör att göra det möjligt att utfärda bindande rekommendationer om användning av föreskrifter för införande av olika former av beslutsfattande på distans skulle det krävas att kyrkostyrelsen ges bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser".

Kyrkomötets normgivning sker i stället genom bestämmelser i kyrkoordningen eller på delegation från kyrkomötet av kyrkostyrelsen enligt 10 kap. 1–2 a §§ kyrkoordningen (se även SKU 1998:3 s. 179). För att göra det möjligt att utfärda bindande riktlinjer torde det krävas att kyrkostyrelsen ges ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser (jfr även TU 2022:6).

I samband med pandemin antog kyrkostyrelsen riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan. Dessa ansågs kyrkostyrelsen ha haft rätt att utfärda enligt den beslutsprövning som sedan skedde i Svenska kyrkans överklagandenämnd (ÖN 2021/18). På beredskapsområdet har kyrkostyrelsen enligt 12 kap. 2 § kyrkoordningen ett särskilt ansvar för att leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. I CsSkr 1999:3 s. 2-382 framgår det att "[k]yrkostyrelsens skyldighet att leda och samordna den kyrkliga beredskapen som där anges, ger styrelsen rätt att genom råd och anvisningar ge riktlinjer för hur planläggning m.m. skall bedrivas."

Utöver det regelverk som finns i kyrkoordningen och i förlängningen Svenska kyrkans bestämmelser finns inte något annat inomkyrkligt regelverk eller nationella styrdokument som har formellt bindande karaktär (Kr 2013:3). Det finns dock exempel på andra former av styrande dokument som indirekt kan påverka hela Svenska kyrkan, exempelvis de villkor som kyrkostyrelsen fastställt för användningen av kyrkoantikvarisk ersättning. Därutöver finns olika typer av policys, riktlinjer och styrdokument som utarbetas och beslutas av och som gäller för nationell nivå, t.ex. Inköspolicy för Svenska kyrkans nationella nivå. Sådana dokument kan formellt sett inte ha bindande verkan annat än för den nationella nivån (Kr 2013:3). Sådana styrdokument erbjuds andra delar av kyrkan, tillsammans med annat stödmaterial.

Ett exempel på sådant stödmaterial är *Råd vid bedrivande av näringsverksamhet i församling*. Kyrkostyrelsen har beslutat om dessa råd som syftar till att stödja församlingar och pastorat som överväger att bedriva eller som redan bedriver näringsverksamhet. Det kan jämföras med de bindande föreskrifter som kyrkostyrelsen beslutat för begravningsverksamheten. Valhandboken som tas fram av valkansliet på den nationella nivån riktar sig till valnämnderna. Konfirmandriktlinjerna har också tagits fram för att kvalitetssäkra och ge stöd åt konfirmandarbetet, samt vara ett redskap för domkapitlen i att utöva sin tillsyn över församlingarnas arbete med den grundläggande uppgiften. *Motverka sexuella övergrepp i Svenska kyrkan – en vägledning* är ett annat exempel på ett sådant stödmaterial.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2025:113.

Utskottet konstaterar inledningsvis att när det gäller präster som viger samkönade par ser det i dag olika ut i landet, det finns sådana präster i många församlingar men inte i alla. Den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel och det behövs präster för att viga par enligt Svenska kyrkans ordning. Församlingen ansvarar för att se till att det kan ske. Därför ansluter sig utskottet till motionens förslag som avser att genom gemensamma riktlinjer ge arbetsgivare – alltså pastorat och församlingar – möjlighet att vid tillsättning av prästtjänster efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning. Utskottet anser också att förslaget kan bidra till att fler känner sig fullt ut välkomna i sin församling och att det kan säkerställa lika-behandling.

Sådana riktlinjer behövs som stöd för dem som vill använda sig av den befintliga möjligheten att ställa krav i rekryteringen på att sökande till en prästtjänst är öppna för att viga samkönade par (se ovan den av kyrkostyrelsen beställda rättsutredningen). Enligt utskottet är det inte frågan om ett tvång för arbetsgivaren att nyttja den möjligheten utan ett val, exempelvis om det i församlingen finns behov av att rekrytera en präst som viger samkönade par. Ett sådant stöd bör tas fram av kyrkostyrelsen som har kompetens och erfarenhet av detta slags uppdrag.

Utskottet anser att förslaget ligger i linje med biskopsmötets uttalade 2022 om "[a]llas vår gemensamma målbild i fråga om vigsel är att alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön".

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionen ska bifallas.

Uppsala den 2 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss mot utskottets förslag om bifall till motion 2025:113 till förmån för eget yrkande om avslag på motionen. Vi ser inga problem med att arbetsgivaren vid anställning av präst ställer frågan om inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning, men menar att motionens förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ta

fram riktlinjer inte är rätt väg att gå. Vi har förtroende för att biskoparna arbetar för att nå den målbild de har satt upp och vill samtidigt lyfta att kyrkostyrelsen rent principiellt inte har någon allmän rätt att utfärda riktlinjer så länge det inte uttryckligen framgår av kyrkoordningen, vilket det inte gör i detta fall. I denna principiella fråga önskade vi begära ett yttrande från kyrkorättsnämnden, vilket röstades ner i utskottet.

Vi menar också att detta är en arbetsrättslig fråga som i första hand bör hanteras av SKAO i relation till respektive arbetsgivare.

Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Nisser-Larsson, Bo Herou

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut till förmån för avslag till motion 2025:113.

Frågan är fel och ska inte ställas. Att redan vid antagningen till prästutbildningen få frågan och därmed riskera att gallras bort är en felaktig hantering av människor som söker sig till prästyrket, som egentligen är ett kall, och vill följa Bibeln utifrån att äktenskapet är mellan man och kvinna.

Ronnie Nilsson

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets beslut till förmån för avslag till motion 2025:113 och föreslår att kyrkomötet med anledning av motionen ska besluta att

1. uppdra åt kyrkostyrelsen att ta fram en rådgivande vägledning som ger pastorat och församlingar möjlighet att vid tillsättning av prästtjänst efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning,
2. i denna rådgivande vägledning klargöra att beredskap att viga samkönade par ska kunna ses som en förutsättning för att inneha den för tillsättning aktuella prästtjänsten.

Det måste vara tydligt att ett stöd för församlingarna ska vara en frivillig möjlighet och inte uppfattas som, från central nivå, riktlinjer som är styrande eller obligatoriska. Det är ”stöd” och ”vägledning” som jag uppfattar diskussionen i utskottet också vara motionens intention. Men utskottet ska inte tolka eller skriva om motionen. Däremot är det inte bra om motionen i sista änden faller på att den missförstås eller har formaliafel. Motionens titel ”Krav på öppenhet ...” lämnar också öppet för tolkningen att det handlar om ett styrande obligatorium.

Ordet riktlinjer är olyckligt i sammanhanget eftersom (1) detta är ett begrepp som inom Svenska kyrkan förekommer i samband med att vara styrande, och (2) för att kyrkostyrelsen inte har rätt att utfärda riktlinjer för annat än de undantag som finns angivna i kyrkoordningen. Det finns alltså risk att motionen faller på formalia för att det först skulle krävas en kyrkoordningsändring för att bredda de kriterier då det ska vara möjligt att utfärda riktlinjer. Det hade varit önskvärt att utskottet under beredningen remitterat frågan till kyrkorättsnämnden för att klarlägga läget och därefter övervägt en alternativ hantering av motionen. Frågeställningarna är under utskottets beredning inte utredda.

Det är på församlingsnivå alla beslut fattas angående rekrytering, tillsättning samt arbetsgivarfrågor i övrigt som faller på arbetsgivaren. För att bättre fånga upp motionens intention om ”stöd” och ”vägledning” från central nivå till pastorat och församlingar borde utskottet, som alternativ till att bifalla motionen, i stället lagt fram förslag enligt första stycket punkt 1 och 2 i denna reservation.

Jonas Noreus

Särskild mening 1

TU 2025:11

Vi vill anföra särskild mening i överensstämmelse med reservation från Emma Hedlundh m.fl.

Sten Janson, Stefan Linderås, Jimmy Dahllöf

Särskild mening 2

Jag vill anföra särskild mening i överensstämmelse med reservation från Ronnie Nilsson.

Ulf Wester

Särskild mening 3

Jag vill anföra särskild mening till förmån för avslag på motionen 2025:113.

Jag anser att Svenska kyrkan ska hålla fast vid uttalandet från kyrkostyrelsen 2009, som kom till, i direkt samband med att kyrkomötet samma år, beslutade att bejaka samkönade vigslar. I det uttalandet (KsSkr 2009:6 s. 32) stod bland annat: ”Det råder enighet inom kyrkostyrelsen i frågan om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön.”

Under tillsyns- och uppdragsutskottets behandling av ärendet vid session 1 av kyrkomötet lyftes i flera inlägg fram att kyrkostyrelsens uttalande från 2009 fortfarande gäller.

Detta har även, vid flera tillfällen och utifrån olika aspekter, bejakats av Svenska kyrkans läronämnd. Detta borde rimligtvis innebära att villighet att viga samkönade par, aldrig för någon ska uppställas som ett krav, för att få bli anställd till en prästtjänst i Svenska kyrkan.

Hans Weichbrodt

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:12

Diakonatets uppgifter

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2025:119 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och definiera diakonatets identitet.

Utskottet noterar att uppdraget som diakon och hur diakonatets identitet ska förstås finns beskrivet i bland annat kyrkohandboken och kyrkoordningen. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:119.

Motionens förslag

Motion 2025:119 av Axel W Karlsson, Diakonatets uppgifter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och definiera diakonatets identitet.

Bakgrund

Kyrkomötet antog 2023 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II. Gudstjänstordningarna i kyrkohandboken ger uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära och i ordningen för diakonvigning finns ett slags bestämning av uppdraget som diakon. Följande inledningsord till löftena läses av biskopen vid varje diakonvigning.

En diakon ska uppsöka, möta och stödja den som är i kroppslig och själslig nöd, utöva själavård, undervisa, vara en förebedjare och leda människor att gestalta evangeliet i församling och samhälle.

I allt ska diakonen leva som Kristi tjänare, och vara ett tecken på Guds barmhärtighet. Diakonen ska stå på de förtrycktas sida och försvara människors rätt, frigöra människans kraft för omsorgen om sin nästa, så att Guds kärlek blir synlig i världen.

Kyrkomötet beslutade på förslag från utskottet om följande lydelse i de övergripande anvisningarna i kyrkohandboken, så att dessa nämner att det karitativa diakonatet kan ges liturgiska uppgifter (G 2023:1 s. 3 punkt 4, KM prot § 80, KHB II s. 8).

[...] Denna mångfald av röster kan också gestaltas i gudstjänsten genom att det karitativa diakonatet ges liturgiska uppgifter, till exempel genom att en diakon kan leda förbön och sändning.

I kyrkoordningen framhålls att diakonens uppdrag har en karitativ inriktning. I kyrkoordningens sjunde avdelning finns dessa inledningsord om diakonens uppdrag.

Diakonen är genom sin gärning ett barmhärtighetens tecken i både församlingen och samhället.

Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar, särskilt mot utsatta människor. Uppgifterna varierar beroende på de lokala sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar.

Uppdraget har en karitativ inriktning som också kan komma till uttryck exempelvis i undervisning. Varhelst det finns mänsklig nöd är det diakonens kallelse att ingripa och inspirera andra att ta ansvar.

I biskopsbrevet *Kallad till diakon och präst* (2014) beskrivs sambandet mellan gudstjänst och diakoni, och diakonens uppgift i detta, på följande sätt (s. 38).

Gudstjänst och diakoni hör samman. Diakonens uppgift är att göra människors utsatthet tydlig i församlingens gudstjänstfirande och att i utsattheten visa mot Ordet och sakramenten.

Till diakonens uppgifter hör alltså att föra in den diakonala dimensionen i gudstjänstlivet. Även om särskilda liturgiska uppgifter inte är avdelade för diakonen, är det nödvändigt att diakonen i likhet med övriga i församlingen är förankrad i gudstjänsten. Diakonen kan delta på olika sätt i gudstjänsten och ska medverka till att livsvillkor och sociala utmaningar kommer till uttryck och att gudstjänsten blir en sändning till tjänst i vardagen. Diakonin i vardagen kan ses som liturgin efter liturgin. Därför bör den också gestaltas i gudstjänsten och få sin sändning där.

I *Ett biskopsbrev om diakoni* (2015) utvecklar biskoparna beskrivningen av diakonens uppdrag (s. 49).

Den särskilda profilen för diakonens uppdrag definieras i vår kyrka som karitativ. I uppdraget ligger ”att peka på Guds rikes verklighet mitt i samhället och kämpa för rättvisa, delaktighet och värdighet för alla”. När kyrkomötet fastställde 2000 års kyrkoordning konstaterades att ”det finns en mycket stark uppslutning kring ett karitativt präglat diakonat”. En signal om vad detta innebär får man genom de utbildningskrav som ställs på en diakon där en särskild inriktning mot vård, omsorg och socialt arbete kan urskiljas.

Biskopsbrevet talar om ett karitativt präglat diakonat och hänvisar till de utbildningskrav som ställs på den som vill bli diakon. Sedan 2013 krävs fackutbildning eller yrkesutbildning vid högskola eller universitet med särskilt krav på studier inom något av områdena socialt arbete, vård, psykologi, medicin eller folkhälsa.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:119.

I bland annat kyrkohandboken, kyrkoordningen och i biskopsbrev finns beskrivningar av uppdraget som diakon och av hur diakonatets identitet ska förstås i Svenska kyrkan. Ett centralt begrepp i detta är *det karitativa diakonatet*. När det gäller diakonen i liturgin noterar utskottet att så sent som för två år sedan, när kyrkomötet antog den andra delen av kyrkohandboken, uttrycktes bland annat att det karitativa diakonatet kan ges liturgiska uppgifter. Det finns en mångfald av uttryck för diakonatet i församlingarnas liv idag, och den utveckling som utskottet uppfattar pågår bör inte föranleda någon utredning eller ytterligare definition av diakonatets identitet. Utskottet anser därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 1 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:13

Biskopars ämbetstid

Sammanfattning

I betänkandet behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2025:120 med förslag om att kyrkostyrelsen ska ta fram förslag till kyrkoordningsändringar som innebär att biskoparnas ämbetstid begränsas och att regelbundna val sker till biskopsämbetet i respektive stift. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:120.

Motionens förslag

Motion 2025:120 av Axel W Karlsson, Biskopars ämbetstid

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att biskoparnas ämbetstid begränsas och att regelbundna val sker till biskopsämbetet i respektive stift.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2025:120 i Ln 2025:13y, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2025:120 i Kn 2025:35y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat en likartad fråga som i motion 2025:120 Biskopars ämbetstid, i tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:50 Tidsbegränsade mandatperioder för biskopar. Kyrkomötet avslog motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2025:120 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2025:120.

Tillsyns- och uppdragsutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 1 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2025:13y

Biskopars ämbetstid

Läronämndens yttrande över motion 2025:120

Läronämnden har tidigare yttrat sig i frågan om tidsbegränsning av biskoparnas uppdrag. (Ln 1991:13y, 2009:1y, 2015:9y, 2016:6y, 2018:11y och 2022:11y).

Biskopsämbetet i Svenska kyrkan står på fast läromässig och ekumenisk grund. Det är förankrat i Bibeln och vidarefört av apostlarna och deras efterföljare. I tolkningstraditionen har biskopsämbetet fått olika gestaltningar, vilket också syns i skillnaderna mellan de evangelisk-lutherska kyrkorna.

Biskopens roll och person symboliserar kallelsen till enhet. En biskop vigs inte bara till biskop för ett stift utan för Kristi kyrka. Ur läromässigt perspektiv är biskopsämbetet självklart för en episkopal kyrkas självförståelse och själva grunden för stiftens existens. Vigningen av biskopen visar att uppdraget är livslångt. De delar av uppdraget som består av troheten till lära och löften upphör inte med anställningens avslutning. Vigningen och den anställning som inte regelmässigt omprövas är ett skydd och en hjälp för biskopens integritet i lednings- och tillsynsuppdraget.

En biskop i Svenska kyrkan väljs av förtroendevalda, präster och diakoner i stiftet, liksom av domkapitel och stiftsstyrelse. Biskopsvalet bekräftas av kyrkostyrelsen och hon eller han vigs av ärkebiskopen, tas emot i stiftet av domprosten och anställs av stiftsstyrelsen. Biskopsrollen är således också integrerad med Svenska kyrkans demokratiska uppbyggnad. En biskop är vald med förtroende av båda ansvarslinjerna och biskopens mandat vilar i ett nät av bejakelser från olika instanser. På det viset markeras att biskopen representerar stiftet i dess helhet och stiftet står samlat runt sin biskop. (Ln 2022:11y)

Läronämnden har tidigare anfört:

Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period. (Ln 1991:13; jfr Ln 2022:11y)

Ovanstående förståelse av biskopsämbetet har bekräftats och fördjupats i Svenska kyrkans ekumeniska dialoger.

Uppsala den 28 augusti 2025

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Charlotte Folin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Ulrica Fritzson, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Teresia Boström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2025:35y

Biskoparnas ämbetstid

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2025:120 Biskoparnas ämbetstid.

I motion 2025:120 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att biskoparnas ämbetstid begränsas och att regelbundna val sker till biskopsämbetet i respektive stift. Som motivering till förslaget anges bland annat följande. Det saknas vägande teologiska motiveringar till att fasthålla vid obegränsade ämbetsperioder för valda biskopar med pensioneringen som enda tidsgräns. Till nackdelarna med denna ordning hör bristande möjligheter till förnyelse såväl för biskoparna som för deras stift. En mer flexibel ordning med regelbundna val är till fördel såväl för stiftet som för de enskilda biskoparna.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att ett bifall till motionen innebär en specifik begäran om ändring i kyrkoordningen. I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y anförde kyrkorättsnämnden att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Kyrkorättsnämnden anser att den begärda ändringen behöver en allsidig utredning av förslaget och dess konsekvenser samt behov av följdändringar.

Uppsala den 29 augusti 2025

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Irja Claesson, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Margareta Andersson, Mattias Benke, Margareta Nisser-Larsson, Mats Törnered, Sten Janson och biskop Susanne Rappman.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:14

Verksamhetsberättelse 2024 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2024 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2024 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 20 maj 2025 beslutat om verksamhetsberättelse för 2024. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet bland annat ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst. Ansvarsnämnden ska vidare enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr

1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Verksamheten

I verksamhetsberättelsen för år 2024 redovisar ansvarsnämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Under året registrerades 16 nya ärenden. Fyra av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg val av biskop, åtta avsåg inbjudan att lämna promemorior och två var av administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året 14 av dessa ärenden samt två ärenden som inkom under 2023.

Ansvarsnämnden har tidigare lämnat synpunkter på promemorian *Vissa frågor om biskopens anställning, behörighet m.m.* och anger att den därutöver, utifrån sitt perspektiv, för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2024 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för 2024. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 1 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:15

Verksamhetsberättelse 2024 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2024 för Svenska kyrkans överklagandenämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2024 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 13 juni 2025 beslutat om verksamhetsberättelse för 2024 och överlämnat den till kyrkomötet.

Bakgrund

Överklagandenämnden

Svenska kyrkans överklagandenämnd (Överklagandenämnden) är enligt 10 kap. 10§ kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3, s. 2–378). Någon granskning av hur nämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida. Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse vilket nämnden dock har gjort årligen sedan sin tillkomst. Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Överklagandenämnden. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Verksamheten 2024

I verksamhetsberättelsen för 2024 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Nämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för nämndens verksamhet har budgetåret 2024 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet.

Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att mediantiden för ärenden att avgöras genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under 2024.

Verksamhetsberättelsen redovisar antalet inkomna ärenden för vart och ett av åren 2021–2024 samt varifrån ärendena inkommit. För samma tidsperiod redovisas antalet avgjorda ärenden inom respektive ärendetyp. Antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2024 har varit större än under 2023. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Av de 23 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2024 har inte utgången i något beslut innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För de 21 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattade 2023 var motsvarande siffra fyra. Totalt avgjorde nämnden 39 ärenden under 2024 jämfört med 32 ärenden 2023.

Utifrån sitt perspektiv ser Överklagandenämnden för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2024 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Överklagandenämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2024. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 1 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahns, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

TU 2025:15

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.